

1. EL PANORAMA ECONÒMIC DE LES ILLES BALEARS

RESUM

Segons les dades de la Direcció General d'Economia, l'any 2018 el valor afegit brut (VAB) a preus corrents de l'economia de les Illes Balears és de 26.734,4 milions d'euros. La distribució del valor afegit brut per sectors econòmics mostra una estructura productiva en què un 84,9 % de l'activitat econòmica es concentra en el sector terciari, mentre que un 7,2 % es genera en la construcció, i un 6,1 %, en la indústria i l'energia; el sector primari representa un 1,8 % del PIB regional. En l'etapa de recuperació econòmica (2009-2018), l'únic sector que ha crescut per sobre de la mitjana regional ha estat el de serveis, amb una taxa del 2 % anual acumulatiu (0,4 punts per sobre de la mitjana regional). Pel que fa a la resta de sectors, només presenten un creixement positiu l'agricultura, amb un 0,6% anual acumulatiu, i la indústria i l'energia, amb un 0,1% anual acumulatiu, mentre que la construcció té creixements anuals acumulatius negatius d'un -1,3%, per la qual cosa la construcció és l'únic sector que encara no ha recuperat els nivells del VAB de l'any 2009, ja que encara es troba per sota del 90%. Si s'analitza el valor afegit brut per illes, es pot comprovar que en valors corrents Mallorca té un valor afegit brut de 21.051,9 milions d'euros el 2018. A les Pitiüses i a Menorca, ha estat de 3.545,7 i de 2.136,8 milions d'euros respectivament. Quant al valor absolut en euros constants, Mallorca arriba a un VAB de 16.949,8 milions d'euros, mentre que a les Pitiüses i a Menorca ha estat de 2.854,8 i de 1.720,4 milions d'euros respectivament. L'estructura econòmica per illes identifica el pes preponderant de Mallorca entorn d'un 78%, mentre que les Pitiüses i Menorca es distribueixen el 21,3% restant (un 13,3% les Pitiüses i un 8,0% Menorca).

Les dades de FUNCAS permeten estimar la recuperació del creixement relatiu de les Illes Balears en comparació amb la resta de comunitats autònomes. Aquestes dades mostren que per a l'any 2018 el creixement del VAB a preus constants de les Illes Balears (2,3 %) està per sota de la mitjana del conjunt de comunitats autònomes (2,7%); en concret, ocupa el tretzè lloc en el conjunt de les 17 comunitats. També es pot indicar que en els períodes 2001-2007, 2008-2013 i 2014-2018 les Illes Balears s'han comportat millor que el conjunt de comunitats autònomes a partir del 2008. Així, mentre que en els anys anteriors a la Gran Recessió (2001-2007) les Balears estigueren a la cua del creixement regional, al llarg del període de crisi (2008-2013) se situaren en quarta posició regional, i en els anys de la recuperació (2014-2018) s'han situat en tercera posició.

A partir de les dades del Directori Central d'Empreses (DIRCE) de l'INE, es comprova que l'any 2018 el nombre d'empreses a les Illes Balears va augmentar en 3.571 (3,5%), amb un total de 96.638 empreses (3.303 empreses més que les que hi havia l'any 2008, amb un increment del 3,5 %).

La bona marxa de l'economia, local, nacional i europea, també s'ha notat en el comerç exterior balear. El 2018, s'han registrat xifres totals històriques. Les exportacions han estat de 1.957 milions d'euros, de manera que superen el rècord de l'any anterior (1.853 milions d'euros) i es col·loquen per sobre de les importacions (1.766 milions d'euros). S'ha aconseguit, per segon any consecutiu, un superàvit de 191 milions d'euros en el saldo exterior, amb una millora del saldo del 2017, que també va ser positiu (77 milions d'euros).

Les dades del Registre d'Inversions Exteriors del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme permeten afirmar que la inversió bruta estrangera sense entitats de tinença de valors estrangers (ETVE) per comunitats autònomes ha estat a les Illes Balears de 118,2 milions d'euros, amb una disminució del -63,2 %.

L'any 2018, la inflació interanual és d'un 1,5 % a les Balears, 0,2 punts per sota de l'espanyola. Per comunitats autònomes, la de les Balears està en penúltima posició, només per sota de la de Múrcia, amb una inflació de l'1,4%.

Segons FUNCAS, l'evolució (en base 100 Espanya) de la renda real per càpita de les Balears respecte a la resta de comunitats autònomes en el període 2000-2018 ha estat la més regressiva quant al conjunt de comunitats autònomes, ja que ha passat de la segona posició relativa (131,6) l'any 2000 a la posició setena (98,5) l'any 2018, amb una pèrdua de 33,1 punts del seu nivell relatiu, de manera que dobla la pèrdua del nivell relatiu de Canàries (-16,6 punts), que és la segona comunitat autònoma en pèrdua relativa. També cal destacar que, mentre que l'any 2017 a les Balears encara es mantenia (1,4 punts) per sobre del nivell 100 Espanya, l'any 2018, i per primera vegada, ja està per sota de la mitjana espanyola.

A partir de les darreres dades de la Comptabilitat Regional de l'INE, en el període 2008-2017, a les Balears la remuneració dels salaris representava un 53,5 % de la renda regional el 2008, i el 2017 va passar a representar un 50,6 %, amb una pèrdua de -2,9 punts; en canvi, els excedents bruts d'explotació han passat de representar un 46,5 % el 2008 a representar el 49,4 % restant el 2017. Aquest fenomen de pèrdua de participació dels salaris en la renda regional és comú a totes les comunitats autònomes al llarg del període analitzat, en què les Balears experimenten una pèrdua superior a la mitjana regional; en el conjunt de comunitats autònomes ocupen la vuitena posició per pèrdua relativa dels salaris en la renda regional. Aquestes variacions de la participació dels salaris en la renda regional al llarg d'aquests anys es poden explicar per les diferències de creixement en les variables que determinen els costos laborals unitaris (CLU), és a dir, entre el valor dels salaris horaris i la productivitat horària. Aquesta diferència en termes de factors de creixement per aquestes variables situen les Balears en un valor de -0,065, mentre que en el conjunt de comunitats autònomes se situen en un valor de -0,059 punts. Val a dir que, tant pel creixement de la productivitat horària com pel creixement del salari per hora treballada, en el període 2008-2017 les Balears estan en la primera posició dins el rang de les 17 comunitats autònomes.

1.1. Les macromagnituds i l'anàlisi regional

1.1.1. Introducció

A diferència d'anys anteriors, aquest apartat s'inicia amb l'anàlisi del panorama econòmic de les Illes Balears obviant les dades relatives al panorama internacional, com s'havia fet en edicions anteriors, en les quals es presentava un breu resum dels principals informes internacionals de primavera de l'OMC, l'FMI, l'OCDE, la UE i l'OIT; tampoc no es fa cap referència a l'anàlisi de l'economia espanyola, que també s'havia fet en edicions anteriors, a partir del Programa d'estabilitat del Regne d'Espanya presentat pel Ministeri d'Economia. La resta d'apartats, referits a l'anàlisi econòmica regional de les Illes Balears, segueixen les mateixes pautes metodològiques de les memòries anteriors pel que fa a l'anàlisi de l'oferta productiva, l'anàlisi de la demanda regional, la inversió estrangera, els preus, l'evolució de la renda real per capita i, finalment, la distribució funcional de la renda.

1.1.2. Anàlisi de l'oferta productiva de les Illes Balears

En aquest apartat primer s'analitza l'estructura productiva de l'oferta de les Balears per sectors econòmics i per illes a partir de les estimacions macroeconòmiques que ha fet la Direcció General d'Economia del Govern de les Illes Balears per al període 2004-2018.

Després, a partir de FUNCAS, es presenta l'oferta productiva de les Balears en relació amb la resta de comunitats autònomes.

1.1.2.1. L'anàlisi de l'oferta productiva de les Illes Balears per illes

Segons les dades de la Direcció General d'Economia, l'any 2018 el valor afegit brut a preus corrents de l'economia de les Illes Balears ha estat de 26.734,4 milions d'euros. La distribució del valor afegit brut per sectors econòmics mostra una estructura productiva en què un 84,9 % de l'activitat econòmica es

concentra en el sector terciari, mentre que un 7,2 % es genera en la construcció, i un 6,1%, en la indústria i l'energia; el sector primari representa un 1,8 % del PIB regional. (Vegeu el quadre I-1.1.)

El 2018, el creixement regional real de l'economia balear experimenta una recuperació d'un 2,7 %, que és la continuació del creixement que es manté al llarg del trienni 2015-2017, amb taxes reals entre un 3 % i un 4 %. Els anys de l'etapa de crisi se circumscriuen al bienni 2009 i 2010, amb taxes negatives del -2,7 % i del -0,9 % respectivament. La sortida de la crisi s'inicia amb una lenta recuperació al llarg del quadrienni 2011-2014, amb taxes que en cap cas varen superar l'1%. Aquesta dinàmica de creixement s'ajusta perfectament al patró de creixement del sector de serveis. (Vegeu el quadre I-1.2.)

Al llarg del període 2004-2009, varen créixer per sobre de la mitjana regional (1,3 % anual acumulatiu) els serveis i el sector primari, amb taxes de l'1,6 %, mentre que la construcció (que va patir la caiguda més gran del VAB l'any 2009 amb un -8,6 %) i la indústria i l'energia (que varen patir la segona caiguda més gran del VAB l'any 2009 amb un -3,5 %) pràcticament igualen el VAB de l'any 2009 al de l'any 2004. En l'etapa de recuperació econòmica (2009-2018), l'únic sector que creix per sobre de la mitjana regional ha estat el de serveis, amb una taxa del 2 % anual acumulatiu (0,4 punts per sobre de la mitjana regional). Pel que fa a la resta de sectors, només presenten un creixement positiu l'agricultura, amb un 0,6 % anual acumulatiu, i la indústria i l'energia, amb un 0,1 % anual acumulatiu, mentre que la construcció té creixements anuals acumulatius negatius d'un -1,3 %, per la qual cosa la construcció és l'únic sector que encara no ha recuperat els nivells del VAB de l'any 2009, ja que encara està per sota del 90 %. (Vegeu el gràfic I-1.1. i el gràfic I-1.2.)

Si s'analitza el creixement econòmic de les Balears al llarg del darrer quinquenni (2014-2018) i es compara amb Espanya i la zona euro, resulta que les dades per a les Balears només són pitjors l'any 2014 en relació amb la zona euro, i en relació amb Espanya només són pitjors els anys 2014 i 2015.¹ (Vegeu el quadre i el gràfic I-1.3.)

Pel que fa al valor afegit brut per illes, es pot comprovar que en valors corrents l'any 2018 Mallorca assoleix un valor afegit brut (VAB) de 21.051,9 milions d'euros. A les Pitiüses i a Menorca, ha estat de 3.545,7 i de 2.136,8 milions d'euros respectivament. Quant al valor absolut en euros constants, Mallorca arriba a un VAB de 16.949,8 milions d'euros, mentre que a les Pitiüses i a Menorca ha estat de 2.854,8 i de 1.720,4 milions d'euros respectivament. (Vegeu els quadres I-1.4. i I-1.5.)

L'estructura econòmica per illes identifica el pes preponderant de Mallorca entorn d'un 78,7 %, mentre que les Pitiüses i Menorca es distribueixen el 21,3 % restant (un 13,3 % les Pitiüses i un 8,0 % Menorca), de tal manera que el comportament del PIB de Mallorca acaba determinant el comportament de l'economia regional. (Vegeu el quadre I-1.5. i el gràfic I-1.4.)

Al llarg del període 2004-2009, només creix per sobre de la mitjana regional Mallorca (amb un 1,5 % i 0,2 punts per sobre de la mitjana regional), mentre que les Pitiüses i Menorca ho varen fer a ritmes inferiors (1 % i 0,4 % anual acumulatiu respectivament). Al llarg del període de recuperació (2009-2018), només les Pitiüses creixen per sobre de la mitjana regional (amb una taxa del 2,5 % i 0,9 punts per sobre de la mitjana regional), mentre que la resta ho fa per sota (Mallorca -0,1 punts i Menorca -0,4 punts). (Vegeu el gràfic I-1.5.)

1.1.2.2. L'anàlisi de l'oferta productiva de les Illes Balears per comunitats autònomes

Les dades de FUNCAS² permeten estimar la recuperació del creixement relatiu de les Illes Balears en comparació amb la resta de comunitats autònomes. Aquestes dades mostren que l'any 2018 el creixement del VAB a preus constants de les Illes Balears (2,3 %) està per sota de la mitjana del conjunt de comunitats autònomes (2,7 %); en concret,

ocupa el tretzè lloc en el conjunt de les 17 comunitats.³

També es pot indicar que en els períodes 2001-2007, 2008-2013 i 2014-2018 les Illes Balears s'han comportat millor que el conjunt de comunitats autònomes a partir del 2008. Així, mentre que en els anys anteriors a la Gran Recessió (2001-2007) les Balears estigueren a la coa del creixement regional, al llarg del període de crisi (2008-2013) estigueren en quarta posició regional, i en els anys de la recuperació (2014-2018) han estat en tercera posició. (Vegeu el quadre I-1.6 i els gràfics de l'I-1.6. a l'I-1.8 i AI-1.1.)

A partir d'aquesta base de dades de FUNCAS, s'analitza a continuació l'evolució comparativa regional per sectors productius de les Illes Balears en relació amb la resta de comunitats autònomes.

El sector agrari

L'any 2018, el sector agrari balear presenta un pes estructural en l'economia espanyola del 0,7 %, a l'igual que Cantàbria, i juntament amb Madrid (0,4 %) són les comunitats autònomes que presenten la participació més petita sobre el conjunt regional. El creixement del sector agrari l'any 2018 ha estat negatiu, amb una taxa del -3,9 %, i es col·loca en la penúltima posició només per sobre de Galícia, amb una taxa del -6,6 %. Durant els tres períodes analitzats, les Illes Balears presenten un comportament més dinàmic que el conjunt de comunitats autònomes. Així, en el període 2001-2007 va estar a la coa del creixement regional del sector agrari; en el període 2008-2013 ja ocupava el dotzè lloc, i en el període 2014-2018 està en primera posició. (Vegeu el quadre I-1.7. i els gràfics de l'I-1.9. , I-1.12., I-1.11. i AI-1.2.)

La indústria

La indústria balear presenta l'any 2018 un pes estructural en l'economia espanyola de

¹ Les fonts estadístiques usades per la Direcció General d'Economia i l'INE difereixen a l'hora de fer les estimacions sobre el creixement del PIB. Per tant, aquesta afirmació només es pot sustentar a partir de la informació de la Direcció General d'Economia.

² Vegeu: «Actualización de las previsiones de crecimiento para las comunidades autónomas 2018», FUNCAS, juny de 2019.

³ Les estimacions de FUNCAS estan força ajustades a les de la CRE de l'INE de 29 d'abril de 2019, ja que l'INE estima per a l'any 2018 un creixement a les Illes Balears del 2,2 %, el lloc tretzè en el conjunt de les 17 comunitats autònomes.

l'1 %, el més petit en el conjunt regional. El creixement de la indústria l'any 2018 ha estat negatiu, amb una taxa d'un -1,4 %, i està en la penúltima posició en el conjunt de comunitats autònomes, només per sobre de La Rioja, amb una taxa d'un -2,9 %. En els tres períodes analitzats, la indústria balear presenta un comportament molt sensible als efectes de la crisi econòmica, ja que en el període 2001-2007 va estar en la setena posició del creixement regional, i en el període 2008-2013 va ocupar la darrera posició. Durant el període 2014-2018 experimenta una certa recuperació de posicions relatives en situar-se en la desena posició. (Vegeu el quadre I-1.8. i els gràfics I-1.12., I-1.13., i I-1.14 i AI-1.3.)

La construcció

La construcció balear presenta l'any 2018 un pes estructural en l'economia espanyola del 2,8 %, per sobre del que representa a Astúries, Cantàbria, Extremadura, Múrcia, Navarra i La Rioja. El creixement de la construcció l'any 2018 ha estat del 5,7 % i està en penúltima posició en el conjunt de comunitats autònomes, només per sobre de Catalunya, amb una taxa del 5,6 %. En els tres períodes analitzats, la construcció balear té un comportament menys expansiu en l'etapa precrisi, més resistent a la crisi i més dinàmic en l'etapa de recuperació. Així, en el període 2001-2007 va estar en la catorzena posició del creixement regional; en el període 2008-2013 va ocupar la cinquena posició, i al llarg del període 2014-2018 ja està en la tercera posició. (Vegeu el quadre I-1.9. i els gràfics I-1.15., I-1.16. i I-1.17 i AI-1.4.)

Els serveis

El sector terciari balear presenta l'any 2018 un pes estructural en l'economia espanyola del 3,1 %, per sobre del que representa a Astúries, Cantàbria, Castella-la Manxa, Extremadura, Múrcia, Navarra i La Rioja. El creixement del terciari l'any 2018 ha estat d'un 2,4 % i està en novena posició en el conjunt de comunitats autònomes. En els tres períodes analitzats, el terciari balear té també un comportament menys expansiu

en la fase precrisi, més resistent a la crisi i més dinàmic en l'etapa de recuperació. Així doncs, si durant el període 2001-2007 es va situar en la coa del creixement regional, en el període 2008-2013 va ocupar la quarta posició i al llarg del període 2014-2018 ja ocupa la segona posició. (Vegeu el quadre I-1.10. i els gràfics I-1.18., I-1.19. i I-1.20. i AI-1.5.)

Els serveis predominantment de mercat (sense administració pública i defensa, seguretat social obligatòria, educació, activitats sanitàries i serveis socials) a les Illes Balears presenten l'any 2018 un pes estructural en l'economia espanyola d'un 3,3 %, per sobre del que representa a Aragó, Astúries, Cantàbria, Castella-la Manxa, Extremadura, Múrcia, Navarra i La Rioja. El creixement d'aquests serveis l'any 2018 ha estat d'un 2,3 % i estan en l'onzena posició en el conjunt de comunitats autònomes. En els tres períodes analitzats, aquest terciari balear presenta un comportament menys expansiu en la fase precrisi, més resistent a la crisi i més dinàmic en l'etapa de recuperació. Així doncs, si en el període 2001-2007 varen estar a la coa del creixement regional, en els períodes 2008-2013 i 2014-2018 han ocupat la quarta posició. (Vegeu el quadre I-1.11. i els gràfics I-1.21., I-1.22. i I-1.23. i AI-1.6.)

Els serveis predominantment de no mercat (que inclouen només administració pública i defensa, seguretat social obligatòria, educació, activitats sanitàries i serveis socials) a les Illes Balears tenen l'any 2018 un pes estructural en l'economia espanyola d'un 2,2%, per sobre del que representa a Astúries, Cantàbria, Navarra i La Rioja. El creixement d'aquests serveis l'any 2018 ha estat d'un 2,7 % i se situen en quarta posició en el conjunt de comunitats autònomes. En els tres períodes analitzats, aquest terciari balear presenta sempre un creixement per sobre de la mitjana regional. Així, en el període 2001-2007 varen estar en tercera posició; en el període 2008-2013 es varen situar en sisena posició i al llarg del període 2014-2018 han ocupat la tercera posició. (Vegeu el quadre I-1.12 i els gràfics I-1.24., I-1.25. i I-1.26. i AI-1.7.)

1.1.2.3. El teixit empresarial balear

A partir de les dades del DIRCE de l'INE, es comprova que l'any 2018 el nombre d'empreses a les Illes Balears ha augmentat en 3.571 (3,5 %), amb un total de 96.638 empreses (3.303 empreses més que les que hi havia l'any 2008, amb un increment del 3,5%). Les quatre principals branques d'activitat pel nombre d'empreses són: comerç i reparacions, amb 16.442 empreses i una disminució de 123 empreses (-0,7 %); activitats professionals, científiques i tècniques, amb 10.823 empreses i un augment de 468 empreses (4,5 %); hostaleria, amb 10.771 empreses i un augment de 378 empreses (3,6 %), i construcció d'edificis, amb 10.082 empreses i un augment de 567 empreses (6%). Respecte al 2008, l'única activitat que té un creixement positiu fora dels serveis ha estat la d'electricitat, gas, aigua i reciclatge, amb un 3,8 %. Totes les activitats de serveis presenten creixements positius respecte al 2008, i les més dinàmiques han estat: activitats immobiliàries (82 %), activitats administratives i serveis auxiliars (57 %) i educació (54,8 %). (Vegeu el quadre I-1.13. i el requadre I-1.1.)

1.1.3. L'anàlisi de la demanda de les Illes Balears

El darrer informe de FUNCAS, «El balance económico regional (autonomías y provincias, años 2000 a 2010)», de Pablo Alcaide Guindo, va ser publicat el maig de 2012. Aquest era l'únic informe de referència a Espanya que permetia fer una anàlisi comparativa dels diferents components de la demanda final per comunitats autònomes i treure els comptes regionalitzats de les capacitats o les necessitats de finançament de les economies regionals. La col·lecció completa de les memòries del CES de les Illes Balears permet fer un seguiment acurat d'aquestes macromagnituds de les Illes Balears en comparació amb la resta de comunitats autònomes en el període 2000-2011 (la darrera memòria que es pot consultar en el web del CES).

Malauradament, aquesta anàlisi ja no es pot desenvolupar en el cas de les Illes Balears.

L'únic component de la demanda final que sí que es pot continuar analitzant és el que fa referència a l'anàlisi sobre el saldo net exterior comercial a partir de les dades de duanes, que donen informació desglossada per productes de les exportacions i de les importacions.

1.1.3.1. El saldo net exterior ⁴

Aquest apartat se centra en l'anàlisi de l'evolució exportadora de l'economia balear al llarg de l'any 2018 seguint els mateixos criteris metodològics que els que es varen seguir en aquest mateix apartat de la MEMÒRIA DEL CES 2017. Si es vol consultar l'activitat exportadora de les Illes Balears al llarg del període 2000-2016, es pot consultar el *Focus Econòmic*, número 3, de novembre de 2017, elaborat per Joan Matamalas González i publicat per la Direcció General d'Economia del Govern de les Illes Balears. A l'annex estadístic d'aquest apartat es pot consultar el gràfic mensual sobre l'evolució de la tendència de les exportacions i les importacions al llarg del període de desembre de 1992 a desembre de 2018 i l'anàlisi de les principals partides exportadores i importadores per productes i països. (Vegeu els quadres AI-1.1., AI-1.2., AI-1.3. i AI-1.4. i els gràfics AI-1.8., AI-1.9. i AI-1.10.)

La bona marxa de l'economia, local, nacional i europea, també s'ha notat en el comerç exterior balear. El 2018, s'han registrat xifres totals històriques. Les exportacions han estat de 1.957 milions d'euros, de manera que superen el rècord de l'any anterior (1.853 milions d'euros) i es col·loquen per sobre de les importacions (1.766 milions d'euros). S'ha aconseguit, per segon any consecutiu, un superàvit de 191 milions d'euros en el saldo exterior, amb una millora del saldo del 2017, que també va ser positiu (77 milions d'euros).

No obstant això, crida l'atenció que només una tercera part d'aquestes xifres totals ha-

⁴La coautora d'aquest apartat és Catalina Barceló Horrach. La base de dades es pot consultar a l'annex estadístic corresponent a aquest apartat.

gin estat partides industrials d'activitat insular, mentre que el 66 % restant han estat plàstics, combustibles i peces de vaixells o aeronaus, relacionats més amb el sector de serveis i el turisme que amb la producció industrial. La bona notícia és que aquestes partides productives també s'han comportat millor que l'any passat, ja que han augmentat un 17,8 %.

Exportacions ⁵

Ha estat un altre bon any per a les exportacions de les Balears. El 2018, les exportacions han sumat 1.957 milions d'euros, un 5,5 % més que l'any anterior. Si les xifres del 2017 ja indicaven un any històric, el 2018 encara ho ha estat més.

L'ebullició d'activitat de les Balears, impulsada per l'elevada demanda interior tant de residents com de turistes, ha tingut conseqüències en les importacions de productes.

El panorama per als propers anys es modera influenciat per un entorn europeu i internacional convuls. A Europa, es preveuen estancaments econòmics a Alemanya i Itàlia, i unes negociacions del Brexit que, per ara, semblen encaminades a acabar de forma abrupta. Tampoc no és millor el panorama internacional entre l'estira i arronsa entre els Estats Units i la Xina per la carrera tecnològica. Totes aquestes incerteses es traslladen a les Balears.

Com és habitual a les Balears, les primeres partides exportades no corresponen a productes produïts a les Illes, sinó a productes importats prèviament per donar un servei. Són les que s'anomenen *partides distorsionants*, les quals alteren el resultat productiu perquè no es produeixen a la comunitat, sinó que s'importen per després exportar-ne la majoria.

En aquest sentit, les exportacions més importants les han continuat copant partides

distorsionants com els plàstics (botelles d'aigua, de lleixiu i de detergents, principalment), els combustibles, els productes químics orgànics (gas natural i d'altres) i les peces per reparar aeronaus i vaixells. El 2018, aquestes partides han representat dos terços de les exportacions totals: s'ha arribat als 1.288,2 milions d'euros. Aquestes dades s'expliquen pel dinamisme que ha tingut el turisme a la nostra comunitat, pel flux de turistes arribats per via aèria i marítima i pel moviment interior d'aquests turistes amb mitjans de transport terrestre —proveïment de combustible per als vehicles, tant dels residents com dels vinculats a l'activitat turística (cotxes de lloguer, taxis, transport públic o transport col·lectiu privat). De fet, aquestes partides, com que alteren l'anàlisi total, es podrien eliminar del còmput d'exportacions totals.

Cal destacar el pes que han tingut els plàstics, que en un 90 % han correspost a botelles d'aigua, de lleixiu, de detergent... En els darrers anys havien despuntat tant pel volum com pel ritme de creixement; però, el 2018, s'han convertit en les exportacions més elevades de tota la història balear i, com a conseqüència, han fet augmentar també l'import total. Concretament, s'han exportat plàstics per un valor de 532,6 milions d'euros, la qual cosa suposa un creixement del 16,6 % respecte a l'any anterior. Tanmateix, aquest comportament no s'ha pogut explicar tenint en compte les empreses de les Balears. La resposta més probable és que es tracti d'una empresa que produeix fora i que té el domicili fiscal a les Illes.

Al llarg de l'any també han seguit sent habituals les vendes de combustibles, que han arribat als 179,2 milions d'euros, un creixement del 4,5 % respecte al 2017. Són la segona partida distorsionant més exportada, a causa del dinamisme en el transport aeri i marítim.

En tercera posició hi ha les exportacions distorsionants de productes químics orgànics,

⁵La informació estadística que s'analitza procedeix del CSC-Agència Tributària corresponent a la classificació «Origen / destinació - Fiscal». És a dir, es té en compte la classificació relativa a la duana des d'on es fa l'operació (aquest és el criteri utilitzat pel Departament de Duanes, Ministeri d'Economia), i, si aquesta es desconeix, s'utilitza la classificació «Fiscal», que fa servir el codi de domicili fiscal de l'empresa per classificar l'operació.

A més, les estadístiques utilitzades per al 2018 no són definitives. Això és, poden patir canvis en un futur. La qualificació definitiva és fins al desembre de 2018. Per tant, les conclusions d'aquest capítol exigeixen certa prudència per part del lector.

principals components del petroli. Els més importants des del punt de vista industrial i comercial són l'età, el metà, el propà i el gas natural. El 2018, aquesta partida ha estat de 151,9 milions d'euros, gairebé s'ha duplicat respecte al 2017. L'ebullició econòmica de les Balears ha requerit aquests productes químics per satisfer la demanda.

I, finalment, en quart lloc dins les partides distorsionants, hi ha les peces que s'utilitzen en les reparacions d'aeronaus i de vaixells i de les parts que els componen, que compten com a exportacions. En total, el 2018 aquesta partida ha estat de 90,4 milions d'euros, una xifra menor que la d'anys anteriors. En concret, s'ha reduït un 73,3 % respecte a l'any anterior.

Per diferència, aquest terç d'exportacions, les anomenades *exportacions productives*, són les que tindrien part de la base de producció a les Balears. El 2018, han arribat als 669,2 milions d'euros. S'han distribuït, principalment, entre: vehicles automòbils; calçat; reactors nuclears, calderes i artefactes mecànics; olis per a la higiene i la cosmètica; material elèctric; mobles; sabons; productes químics; fruites i hortalisses, i gomes i resines d'alimentació. La notícia realment important és que aquestes també han augmentat respecte a l'any passat; en concret, un 17,8%.

Ha continuat destacant la importància de les exportacions de vehicles automòbils, que estan en primer lloc. Es tracta dels cotxes de lloguer que surten de l'illa en acabar la temporada. Cada vegada hi ha més dubtes que es tracti d'una partida productiva, tant per l'import aconseguït com per la definició mateixa de partida productiva. El seu valor ha estat de 192,7 milions d'euros, un 13 % més que l'any anterior. Les vendes s'han seguit concentrant encara més a França (118 milions d'euros), Itàlia (21 milions d'euros) i Alemanya (20 milions d'euros). Entre tots tres han comprat el 82 % de la flota de les Balears.

El calçat s'ha mantingut en segona posició, tot i que s'ha reduït un 3 % en aquest darrer any. Les vendes han estat de 87,5 milions d'euros. Es tracta d'un producte d'alt valor afegit, amb un preu mitjà per quilo exportat

de 65 euros, dels més alts entre les partides analitzades. Els nostres veïns europeus són els nostres principals compradors: Alemanya (15 milions d'euros), Itàlia (12 milions d'euros) i França (10 milions d'euros). Entre tots tres han comprat el 42 % del calçat de les Balears.

A continuació hi ha les exportacions de calderes, màquines i aparells metàl·lics, que han estat de les que més bé s'han comportat el 2018. S'ha venut per un import de 71,1 milions d'euros, de manera que s'ha duplicat la xifra de l'any anterior (117 %). Per països, les vendes s'han concentrat a Alemanya (22,4 milions d'euros), Portugal (10,1 milions d'euros), República Dominicana (9,1 milions d'euros), els EUA (7,7 milions d'euros), Mèxic (7,0 milions d'euros) i Jamaica (3,5 milions d'euros).

En quart lloc hi ha les vendes d'olis per a la higiene i la cosmètica, amb 36,1 milions d'euros. Fa uns quants anys que creixen a bon ritme; el 2018, ha estat d'un 8 %. Aquesta partida, juntament amb la de calçat, també ha destacat per l'elevat preu mitjà per quilo exportat: 69 euros per quilo. Hong Kong ha continuat liderant les compres d'aquesta partida.

El 2018, les exportacions d'aparells i de material elèctric han repuntat, de manera que s'ha invertit la tendència decreixent d'anys anteriors. S'ha venut per un import de 28,3 milions d'euros, és a dir, un augment del 65%, fins a arribar al cinquè lloc. Per països, les vendes s'han concentrat a República Dominicana (8,1 milions d'euros), Mèxic (6,4 milions d'euros) i Jamaica (3,1 milions d'euros).

Les exportacions de mobles també han tingut un bon ritme exportador, ja que recuperen la posició del 2016. El 2018, s'ha venut per un import de 26,7 milions d'euros, un 31 % més. Els productes s'han enviat a Mèxic (8,9 milions d'euros), Jamaica (8,8 milions d'euros), Cap Verd (3,5 milions d'euros), República Dominicana (2,9 milions d'euros) i Mèxic (4,4 milions d'euros), que han concentrat el 90 % del total exportat.

I, finalment, hi ha les exportacions de sabons i altres productes de neteja, que després de

dos anys consecutius de creixement, aquest darrer el 42 %, han aconseguit arribar als 26,2 milions d'euros. Els països europeus confrontants han assumit la major part d'aquestes vendes.

A més distància, i ordenats de més a menys valor, hi ha productes químics diversos (22 milions d'euros), fruites (22 milions d'euros) i gomes i resines (19 milions d'euros).

Les exportacions d'aquests deu productes sumen 532 milions d'euros i representen el 79 % del total exportat, excloses les partides distorsionants. Han augmentat un 22,5 % respecte al 2017, en què varen arribar als 434 milions d'euros.

Per països, la majoria de les exportacions (incloses les partides distorsionants) s'han destinat a Europa: Alemanya (328 milions d'euros), Països Baixos (308 milions d'euros), França (262 milions d'euros), Itàlia (150 milions d'euros), Portugal (84 milions d'euros), Regne Unit (59 milions d'euros) i Bèlgica (52 milions d'euros). A aquests set països s'han exportat les dues terceres parts del total.

Importacions

L'activitat de l'any 2018 s'ha reflectit en la xifra d'importacions. La demanda de béns de consum per part de residents i de turistes ha fet necessari un elevat nivell d'importacions. Així i tot, aquest import ha estat un 0,5 % per sota de l'import del 2017. Les importacions han arribat als 1.766 milions d'euros, enfront dels 1.776 de l'any anterior. Entre les partides productives, destaquen les compres de calderes i aparells metàl·lics, joguets i articles d'esport, aliments carnis, roba, calçat i mobles.

Si es descomptassin les partides distorsionants, les importacions productives serien de 752 milions d'euros, un 7,1 % més respecte a l'any anterior. Les importacions productives del 2018 han assolit màxims històrics.

A l'igual que les exportacions, el 2018 hi ha hagut alguns productes que han alterat el resultat: els combustibles, les parts d'aero-

naus i de vaixells i reparacions, i els plàstics. Com s'ha comentat en l'apartat de les exportacions, les importacions de combustibles no tan sols es troben en la mateixa partida de combustibles minerals (282,5 milions d'euros), sinó també en forma de productes químics orgànics com hidrocarburs (179,1 milions d'euros). A més, les parts importades d'aeronaus i de vaixells han sumat 414,1 milions d'euros, i els plàstics, 132,6 milions d'euros. En conjunt, aquestes partides han sumat un total de 1.013,8 milions d'euros, la qual cosa suposa un 5,6 % menys que l'any anterior. El 2018, l'augment del trànsit aeri i marítim, sumat al del transport terrestre, ha implicat que les importacions de combustible i les reparacions d'aeronaus i de vaixells arribassin a una xifra molt elevada, encara que més moderada que l'any anterior, en què s'aconseguien xifres rècord (1.073 milions d'euros).

El 2018, han continuat liderant el rànquing les importacions de reactors, calderes, màquines i aparells mecànics, amb 133,5 milions d'euros. S'ha registrat una taxa de variació anual positiva del 16 %. Fa tres anys seguits que creixen: el 2016 les importacions sumaren 92 milions d'euros, el 2017 varen ser 114 milions d'euros i el 2018 han arribat als 133 milions d'euros. S'inclouen, d'una banda, les importacions de reactors, turbo-reactors, turbopropulsors i altres turbines de gas i, de l'altra, màquines d'aire condicionat, congeladors, campanes i bombes d'aire, entre d'altres. Per països, en general cal destacar les importacions d'Itàlia (51,7 milions d'euros), Alemanya (17,8 milions d'euros) i Irlanda (15,8 milions d'euros).

En segon lloc hi ha les importacions de joguets i altres articles per a l'esport o el lleure, amb un valor de 59,5 milions d'euros, un 7,8 % més que el 2017. Les importacions han estat d'Alemanya (35,0 milions d'euros), Eslovènia (18,8 milions) i la Xina (2,6 milions).

Les importacions de vehicles automòbils, que varen estar en tercera posició, han anat escalant llocs en la darrera dècada: l'any 2008 estaven en el vintè lloc; el 2018 han estat en el tercer. S'han importat vehicles per un valor de 54,8 milions d'euros, un augment del 48 % respecte al 2017. En aquest capítol

s'hi inclouen vehicles procedents d'Alemanya (35,6 milions d'euros), Itàlia (6,8 milions d'euros), França (3,2 milions d'euros) i República Txeca (2,1 milions d'euros).

Escalant fins a la quarta posició, hi ha les importacions de carn, amb 34,7 milions d'euros. El bon comportament de la demanda interior ha generat una elevada importació d'aliments. Per països, la carn s'ha comprat a Alemanya (23,7 milions d'euros) i als Països Baixos (3,5 milions d'euros).

En cinquè lloc hi ha les importacions de peces i complements de vestir, de punt, partida que inclou des de vestits i altres peces fins a roba blanca i de parament per als allotjaments turístics i els uniformes de treball. El 2018, s'han comprat peces de punt per un valor de 32,2 milions d'euros, que suposen un 6,0 % menys que el 2017. Per països, cal destacar les importacions d'Itàlia, per un valor de 8,6 milions d'euros; de Bèlgica, per 6,4 milions d'euros; de la Xina, per 3,9 milions d'euros, i dels Països Baixos, per 3,4 milions d'euros.

En sisè lloc hi ha el calçat, que perd dos llocs: el 2017 estava en el quart lloc amb 35 milions d'euros i el 2018 ha passat al sisè lloc amb 31 milions d'euros; una disminució de l'11,4 %. De Bèlgica s'ha importat per un valor de 8,2 milions d'euros; d'Itàlia, per 6,8 milions d'euros; de Portugal, per 6,6 milions d'euros, i de la Xina, per 2,7 milions d'euros.

Les importacions de mobles s'han col·locat en setena posició, amb un valor de 27,0 milions d'euros; una reducció del 9,4 % respecte al 2017. Per països, les importacions d'Itàlia, amb 7,4 milions d'euros, han estat les més importants, seguides d'Alemanya (4,9 milions d'euros) i la Xina (4,8 milions d'euros).

Pel que fa al peix, les importacions s'han situat en vuitena posició, amb 25,0 milions d'euros. El bon comportament de la demanda interior ha generat una elevada importació d'aliments. Per països, les compres de peix s'han concentrat a Alemanya (7,9 milions d'euros), la Xina (4,8 milions d'euros) i França (1,8 milions d'euros).

A continuació hi ha les importacions de peces i complements de vestir (excepte de

punt), que són la novena partida amb més importacions, amb 24,9 milions d'euros (un 5,1 % menys que el 2017). S'han importat tot tipus de peces de vestir i altres complements no fabricats amb punt. D'Itàlia ha procedit el 30 % de les importacions, 7,3 milions d'euros; de França, 3,9 milions, i de la Xina, 2,4 milions d'euros.

Finalment, cal dir que les importacions d'aparells i material elèctric s'inclouen en la partida de màquines i material elèctric. S'ha importat per un valor de gairebé 22,5 milions d'euros, davant els 20 milions del 2017. En la partida s'observa que s'han importat grups electrògens, convertidors elèctrics i escaladors elèctrics. Per països, cal destacar que els tres principals països als quals s'ha comprat material elèctric han estat Corea del Sud (4,2 milions d'euros), la Xina (3,2 milions d'euros), Alemanya (3,0 milions d'euros) i Estats Units (2,2 milions d'euros).

Les importacions d'aquests primers deu productes han cobert el 59,1 % del valor total de les importacions, sense tenir en compte les partides distorsionants. En total, han estat 445,1 milions d'euros.

Saldo comercial

Per segon any consecutiu, el 2018 s'ha tancat amb superàvit comercial. La bonança econòmica de la nostra comunitat, unida a la dels nostres principals clients europeus, ha fet que el 2018 acabi amb un saldo positiu de 113,5 milions d'euros, davant els 77 milions d'euros del 2017. Aquest comportament suposa un fet estrany en el nostre comerç exterior, ja que, atesa la insularitat de la nostra comunitat i l'escassa activitat industrial, el que és més habitual és registrar dèficits comercials.

És la segona vegada des del 1992, any en què es va iniciar la sèrie, que el saldo comercial, corregit dels efectes de l'estacionalitat i el calendari, i mesurat amb la tendència anual mòbil, surt positiu. La primera vegada va ser entre el juliol del 2009 i el febrer del 2010, moment en què el saldo va ser de 200.000 euros. Va ser un període a l'inici de la crisi en què varen confluïr dos factors:

d'una banda, un retrocés important de les importacions, com a conseqüència de la raquítica demanda interna, i, de l'altra, un avanç moderat de les exportacions, impulsat pels nostres principals compradors europeus, que mantenien una activitat paupèrrima.

El 2018, la situació ha estat diferent perquè les dues palanques que hi han intervingut han crescut, tot i que les exportacions ho han fet per sobre de les importacions. Les exportacions del 2018 han registrat un rècord: 1.957 milions d'euros, una xifra mai aconseguida des del 1992, any d'inici de la sèrie, i que supera la que es va aconseguir el 2017 (1.853 milions d'euros), si bé va estar sostinguda en dues terceres parts per combustibles, plàstics i peces d'aeronaus i de vaixells.

Amb una visió retrospectiva, en les èpoques més dinàmiques, l'exportació balear era de 1.500 milions d'euros, mentre que en períodes de crisi la xifra es quedava a la meitat (entre els 800 i el 900 mil euros anuals).

D'altra banda, les importacions del 2018 han estat de 1.766 milions d'euros, un 0,5% menys que el 2017, de manera que superen la importació mitjana dels darrers deu anys (període crisi), que ha estat al voltant dels 1.500 milions d'euros. Tot i aquest bon comportament, encara s'està lluny de les importacions mitjanes del període precisi (del 2004 al 2007), en què estaven al voltant dels 2.200 milions d'euros.

El saldo comercial del 2018 ha millorat un 146,6 % respecte al 2017, en què el saldo positiu exterior va ser de 77 milions d'euros.

S'obtenen altres conclusions si se n'exclouen les partides distorsionants. En aquest cas, el saldo comercial del 2018 ha estat deficitari, encara que ha millorat respecte al 2017. Si el 2017 el dèficit va ser de 134 milions d'euros, el 2018 ha millorat fins a arribar als 83 milions d'euros.

1.1.4. La inversió estrangera

Les dades del Registre d'Inversions Exteriors del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme permeten afirmar que la inversió bruta estrangera sense entitats de tinença de va-

lors estrangers (ETVE) per comunitats autònomes ha estat a les Illes Balears de 118,2 milions d'euros, amb una disminució del -63,2 %. (Vegeu el quadre I-1.14.)

En el conjunt de les comunitats autònomes té lloc, en canvi, un creixement del 71,24 %; s'arriba a 46.827,6 milions d'euros, amb un augment de 19.481,5 milions d'euros, per la qual cosa les Balears perden 0,9 punts en la seva participació, que l'any 2018 és de 0,25 %. (Vegeu el quadre I-1.15.)

Les principals comunitats autònomes són Madrid (39.925,4 milions d'euros, amb el 85,3 % del total, xifres que en part s'expliquen per l'efecte de centralitzar bona part de les seues socials de les grans empreses transnacionals i de les que estan subjectes a grans operacions d'adquisició o de presa de control) i Catalunya (2.985,7 milions d'euros, que en conjunt rep el 6,4 % de la inversió bruta estrangera assignada).

1.1.5. Els preus

L'any 2018, la inflació interanual ha estat d'un 1,5 % a les Balears, -0,2 punts per sota de l'espanyola. Per comunitats autònomes, la de les Balears està en la penúltima posició, per sota només hi ha la de Múrcia, amb una inflació de l'1,4 %. (Vegeu el gràfic I-1.27.)

Per rúbriques, l'any 2018 els creixements positius d'inflació a les Balears s'han produït amb més intensitat en habitatge, aigua i electricitat (2,8 %), comunicacions (2,7 %), restaurants i hotels (2,2 %) i transport (2,1%). (Vegeu el quadre I-1.16.)

Pel que fa a les taxes de creixement diferencial per rúbriques de l'IPC de les Balears respecte a l'IPC d'Espanya, destaquen els creixements més elevats a les Balears d'altres béns i serveis (1,3 punts), restaurants i hotels (1,2 punts) i ensenyament (0,7 punts). (Vegeu el gràfic I-1.28.)

1.1.6. L'evolució de la renda per capita i els seus determinants per capita

En aquest apartat s'analitza la posició relativa de les Balears en termes de renda per

capita respecte a la resta de comunitats autònomes. També s'hi analitza l'evolució de la renda per capita i els seus determinants, que són la productivitat i la taxa d'ocupació de la població resident, a partir de la informació de FUNCAS, ja comentada a l'apartat 1.1.1.

1.1.6.1. La posició relativa de les Balears en termes de renda per capita per comunitats autònomes

Segons FUNCAS, l'evolució (en base 100 Espanya) de la renda real per capita de les Balears respecte a la resta de comunitats autònomes en el període 2000-2018 ha estat la més regressiva en el conjunt de comunitats autònomes, ja que ha passat de la segona posició relativa (131,6) l'any 2000 a la setena posició (98,5) l'any 2018, amb una pèrdua de 33,1 punts del seu nivell relatiu, la qual dobla la pèrdua del nivell relatiu de Canàries (-16,6 punts), que és la segona comunitat autònoma per pèrdua relativa. També cal destacar que, mentre que l'any 2017 a les Balears encara es mantenia (1,4 punts) per sobre del nivell 100 Espanya, l'any 2018, i per primera vegada, ja se situa per sota de la mitjana espanyola. (Vegeu els quadres I-1.17. i I-1.18.)

De fet, les estimacions de l'INE per a l'any 2018 encara donen a les Balears un nivell del 3,5 % superior a la renda per capita espanyola, que es va estimar en 25.854 euros per habitant, inferiors als 26.764 euros per habitant estimats per a les Balears. (Vegeu el gràfic I-1.29.)

Aquesta pèrdua persistent del nivell de renda per capita no s'ha produït en el cas de Madrid i el País Basc, que l'any 2000 estaven en primer i quart lloc respectivament, i que l'any 2018 presenten uns guanys relatius de 4,3 punts i 10 punts respectivament; el País Basc està en segona posició en guanys relatius darrere Galícia, que guanya 13,6 punts.

Aquesta pèrdua persistent de renda per capita per part de les Balears és sense cap mena de dubte un dels fets més rellevants

de la història econòmica de les Balears dels darrers cinquanta anys, fet que ja va emfatitzar el Pla de Ciència, Tecnologia, Innovació i Emprenedoria de les Illes Balears 2013-2017 del Govern de les Illes Balears, que posà la data d'inici d'aquesta pèrdua relativa de renda per capita en l'any 1985⁶.

A l'igual que amb l'evolució del VAB, es pot comprovar que l'evolució del PIB per capita presenta un pitjor comportament en la fase precrisi 2000-2007 (darrera posició) que en la fase de crisi 2008-2013 (antepenúltima posició); però a diferència del VAB, que millora en la fase de recuperació (2014-2018), el PIB per capita no ho fa, i en aquesta fase es torna a situar en la penúltima posició, només per sobre de Canàries; la previsió per al 2019 és que es torni a situar en la darrera posició. (Vegeu els gràfics I-1.30., I-1.31., I-1.32. i I-1.33. i AI-1.11.)

1.1.6.2. L'evolució dels factors determinants de l'evolució de la renda real per capita: la productivitat i la taxa d'activitat de la població

El creixement de la renda real per capita es pot explicar pel comportament de dues variables: la productivitat, que fa referència a la renda o el PIB generat per ocupat i que recull el component del progrés tècnic, i la taxa d'ocupació de la població regional,⁷ que fa referència a la dinàmica demogràfica i laboral.

En relació amb les variables explicatives d'aquest comportament tan negatiu de la renda per capita, i pel que fa a la productivitat del treball, la seva dinàmica és totalment contracíclica, ja que, al llarg del primer període de creixement abans de la Gran Recessió, la comunitat de les Balears es queda a la cua del creixement regional de la productivitat del treball; en el segon període de crisi se situa en novena posició (per sobre del creixement regional del conjunt de comunitats autònomes), i en el tercer període de recuperació torna a caure a la tretzena po-

⁶ Vegeu el gràfic I-1.37 de l'edició de la Memòria del CES 2017, pàg. 46.

⁷ Cal tenir en compte que: PIB/població = PIB / Ocupats x ocupats / Població; essent: PIB / Ocupats, la productivitat del treball, i Ocupats / Població, la taxa d'ocupació de la població resident.

sició. L'any 2018 cau a la penúltima posició, i la previsió per al 2019 és que se situï en la catorzena posició, amb un creixement nul de la productivitat del treball. (Vegeu el quadre I-1.19 i els gràfics I-1.34., I-1.35., I-1.36. i I-1.37. i AI-1.12.)

Pel que fa a la dinàmica seguida per la taxa d'ocupació de la població resident —l'altra variable explicativa del comportament de la renda per capita que expressa la dinàmica poblacional i de la capacitat del mercat de treball per absorbir aquests creixements demogràfics—, es produeix el comportament següent al llarg d'aquests tres períodes analitzats: en el primer període, les Balears va quedar situada en l'antepenúltima posició, i en el segon i en el tercer període s'ha situat en la posició catorzena i quinzena, és a dir que millora tan sols una posició relativa. L'any 2018, està en la desena posició, però el 2019 torna a caure i es col·loca en la darrera posició. (Vegeu el quadre I-1.20. i els gràfics I-1.38., I-1.39., I-1.40., I-1.41. i AI-1.13.)

En termes de taxes de creixement, el creixement de la renda per capita s'explica per la suma de les taxes de creixement de la productivitat i de la taxa d'ocupació de la població regional. (Vegeu els gràfics I-1.42., I-1.43., I-1.44., i I-1.45. i AI-1.14.)

Així, en el període precrisi (2001-2007), la taxa de creixement del PIB per capita (-0,9%) s'explica per la suma del creixement de la productivitat del treball (-1,7 %, que és la caiguda més important en aquest període en el conjunt de les 17 comunitats autònomes) i del creixement de la taxa d'ocupació (0,8 %). En el període de crisi (2008-2013), la taxa de creixement del PIB per capita (-2,4%) s'explica per la suma del creixement de la productivitat del treball (1,6 %, taxa que s'igualava amb la del conjunt de les 17 comunitats autònomes) i del decreixement de la taxa d'ocupació (-4 %). Finalment, en el període de recuperació (2014-2018), la taxa de creixement del PIB per capita (1,9 %) s'explica per la suma del creixement de la productivitat del treball (0,2 %) i del creixement de la taxa d'ocupació (1,7 %). La previsió per al 2019 és que augmenti el PIB per capita en

un 0,4 %, fet que només s'explica pel creixement de la taxa d'ocupació, ja que es preveu un creixement nul de la productivitat.

1.1.7. La distribució funcional de la renda

La distribució funcional de la renda a cost dels factors (treball i capital) mesura la part de la renda que s'assigna als salaris, com a contrapartida a la retribució del factor treball, i els excedents bruts d'explotació, com a contrapartida a la retribució del factor capital. A partir de les darreres dades de la Comptabilitat Regional de l'INE, en el període 2008-2017, a les Balears la remuneració dels salaris representava un 53,5 % de la renda regional el 2008, i el 2017 va representar un 50,6 %, amb una pèrdua de -2,9 punts en la seva representació a la renda regional, i en contrapartida els excedents bruts d'explotació han passat de representar un 46,5 % el 2008 a representar el 2017 el 49,4 %. (Vegeu el quadre I-1.21.)

Aquest fenomen de pèrdua de participació dels salaris en la renda regional és comú a totes les comunitats autònomes al llarg del període analitzat, en què les Illes Balears experimenten una pèrdua superior a la mitjana regional, i en el conjunt de comunitats autònomes ocupen la vuitena posició per pèrdua relativa dels salaris en la renda regional. (Vegeu el quadre AI-1.5.)

D'acord amb la metodologia d'anàlisi de Navinés i Franconetti (2015),⁸ aquestes variacions de la participació dels salaris en la renda regional al llarg d'aquests anys es poden explicar per les diferències de creixement en les variables que determinen els costos laborals unitaris (CLU), és a dir, entre el valor dels salaris horaris i la productivitat horària. Aquesta diferència en termes dels factors de creixement per aquestes variables situen les Balears en un valor de -0,065, mentre que en el conjunt de comunitats autònomes estan en un valor de -0,059 punts. Val a dir que tant pel creixement de la productivitat horària com pel creixement del salari per hora treba-

⁸ Vegeu: NAVINÉS, F.; PUIGGRÓS, A.; RIBAS M. del M.; FRANCONETTI, J. «Crisi econòmica, mercat de treball i benestar social: el cas de les Illes Balears». A: Revista Econòmica de Catalunya, núm. 71, maig de 2015, pàg. 29-43.

llada, en el període 2008-2017 les Illes Balears ocupen la primera posició en el rang de les 17 comunitats autònomes.

1.1.8. La taxa de benefici i l'índex sintètic de resiliència regional

Aquest apartat es pot consultar a la MEMÒRIA DEL CES 2017, pàg. 60-65, que es va elaborar a partir de la base de dades BD.MORES del Ministeri d'Hisenda:

<http://www.sepg.pap.hacienda.gob.es/sitios/sepg/es-ES/Presupuestos/DocumentacionEstadisticas/Documentacion/paginas/basesdatos estudiosregionales.aspx>

La darrera actualització d'aquesta base de dades és del juny de 2017, per la qual cosa no s'han pogut actualitzar les dades ja publicades a la memòria de l'any passat.

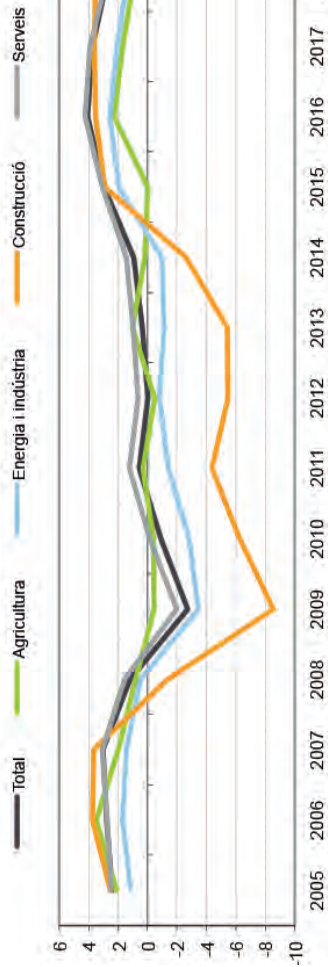
	Quadre I-1.1. Evolució del VAB a preus corrents en milers d'euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2004-2018) (Base 2004)														
	Agricultura			Energia i indústria			Construcció			Serveis			Total		
	Total	% VAB	% de variació	Total	% VAB	% de variació	Total	% VAB	% de variació	Total	% VAB	% de variació	Total	% VAB	% de variació
2004	312.115	1,8%	-	1.116.697	6,4%	-	1.833.327	10,5%	-	14.242.302	81,4%	-	17.504.441	100,0%	-
2005	335.305	1,8%	7,4	1.184.113	6,4%	6,0	2.047.212	11,0%	11,7	15.036.066	80,8%	5,6	18.602.716	100,0%	6,3
2006	315.669	1,6%	-5,9	1.233.050	6,2%	4,1	2.264.006	11,4%	10,6	16.096.704	80,8%	7,1	19.909.429	100,0%	7,0
2007	343.662	1,6%	8,9	1.335.373	6,3%	8,3	2.406.332	11,3%	6,3	17.206.151	80,8%	6,9	21.291.518	100,0%	6,9
2008	346.428	1,5%	0,8	1.426.508	6,3%	6,8	2.466.731	11,0%	2,5	18.264.493	81,2%	6,2	22.504.160	100,0%	5,7
2009	340.380	1,5%	-1,7	1.456.335	6,6%	2,1	2.284.622	10,3%	-7,4	18.086.639	81,6%	-1,0	22.167.976	100,0%	-1,5
2010	342.981	1,6%	0,8	1.373.069	6,3%	-5,7	2.084.505	9,6%	-8,8	17.892.016	82,5%	-1,1	21.692.572	100,0%	-2,1
2011	290.970	1,3%	-15,2	1.349.404	6,2%	-1,7	1.933.048	8,9%	-7,3	18.092.366	83,5%	1,1	21.665.788	100,0%	-0,1
2012	265.149	1,2%	-8,9	1.368.486	6,3%	1,4	1.728.498	8,0%	-10,6	18.235.639	84,4%	0,8	21.597.772	100,0%	-0,3
2013	293.725	1,3%	10,8	1.459.667	6,7%	6,7	1.557.205	7,1%	-9,9	18.475.246	84,8%	1,3	21.785.844	100,0%	0,9
2014	295.942	1,3%	0,8	1.426.151	6,5%	-2,3	1.530.278	6,9%	-1,7	18.782.634	85,2%	1,7	22.035.005	100,0%	1,1
2015	332.130	1,4%	12,2	1.559.528	6,8%	9,4	1.580.095	6,8%	3,3	19.603.400	85,0%	4,4	23.075.154	100,0%	4,7
2016	429.781	1,8%	29,4	1.509.298	6,2%	-3,2	1.686.463	6,9%	6,7	20.743.109	85,1%	5,8	24.368.650	100,0%	5,6
2017	456.571	1,8%	6,2	1.586.706	6,2%	5,1	1.806.944	7,0%	7,1	21.941.584	85,1%	5,8	25.791.805	100,0%	5,8
2018	484.784	1,8%	6,2	1.631.582	6,1%	2,8	1.923.456	7,2%	6,4	22.694.574	84,9%	3,4	26.734.396	100,0%	3,7

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Economia

	Quadre I-1.2. Evolució del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2004-2018) (Base 2004)														
	Agricultura			Energia i indústria			Construcció			Serveis			Total		
	Total	% VAB	% de variació	Total	% VAB	% de variació	Total	% VAB	% de variació	Total	% VAB	% de variació	Total	% VAB	% de variació
2004	312.115	1,8%	6,4%	1.116.607	6,4%	10,5%	1.833.327	10,5%	14.242.302	81,4%	81,4%	17.504.441	100,0%	100,0%	
2005	316.747	1,8%	6,3%	1.128.539	6,3%	1,2	1.879.619	10,5%	2,5	14.584.799	81,4%	2,5	17.922.704	100,0%	2,4
2006	329.904	1,8%	6,2%	1.148.459	6,2%	1,7	1.949.634	10,6%	3,7	14.996.156	81,4%	2,8	18.424.153	100,0%	2,8
2007	336.502	1,8%	6,1%	1.165.111	6,1%	1,5	2.021.283	10,6%	3,7	15.457.288	81,4%	3,1	18.980.184	100,0%	3,0
2008	339.278	1,8%	6,1%	1.170.646	6,1%	0,5	1.993.644	10,4%	-1,4	15.702.286	81,8%	1,6	19.206.054	100,0%	1,2
2009	337.836	1,8%	6,0%	1.130.258	6,0%	-3,5	1.823.371	9,8%	-8,6	15.390.595	82,4%	-2,0	18.682.060	100,0%	-2,7
2010	336.485	1,8%	5,9%	1.098.498	5,9%	-2,8	1.709.228	9,2%	-6,3	15.369.934	83,0%	-0,1	18.514.144	100,0%	-0,9
2011	337.494	1,8%	5,8%	1.083.294	5,8%	-1,4	1.634.278	8,8%	-4,4	15.561.597	83,6%	1,2	18.616.653	100,0%	0,6
2012	335.807	1,8%	5,8%	1.074.585	5,8%	-0,8	1.544.924	8,3%	-5,5	15.660.024	84,1%	0,6	18.615.340	100,0%	0,0
2013	339.190	1,8%	5,7%	1.062.445	5,7%	1,0	1.461.540	7,8%	-5,4	15.815.058	84,7%	1,0	18.678.233	100,0%	0,3
2014	339.784	1,8%	5,6%	1.051.821	5,6%	-1,0	1.423.174	7,5%	-2,6	16.041.925	85,1%	1,4	18.856.704	100,0%	1,0
2015	339.670	1,7%	5,5%	1.072.174	5,5%	1,9	1.464.375	7,5%	2,9	16.537.620	85,2%	3,1	19.413.839	100,0%	3,0
2016	347.440	1,7%	5,4%	1.099.779	5,4%	2,6	1.515.770	7,5%	3,6	17.292.112	85,3%	4,3	20.205.101	100,0%	4,1
2017	353.341	1,7%	5,4%	1.122.485	5,4%	2,1	1.570.462	7,5%	3,6	17.917.924	85,5%	3,9	20.964.221	100,0%	3,8
2018	356.500	1,7%	5,3%	1.137.816	5,3%	1,4	1.626.006	7,6%	3,5	18.404.704	85,5%	2,7	21.525.026	100,0%	2,7
Taxa anual acumulativa (%)															
2004-2009	1,6	0,2	0,1	0,2	0,1	-0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	1,3
2009-2018	0,6	0,1	0,1	0,1	0,1	-1,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	1,6

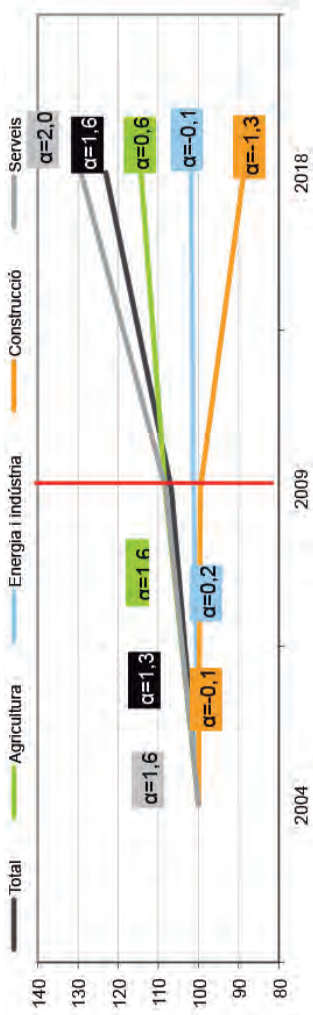
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Economia

Gràfic I-1.1. Evolució de la variació del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2004-2018) (Base 2004)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Economia

Gràfic I-1.2. Evolució de la taxa de variació acumulativa del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2004-2018) (Base 2004=100)

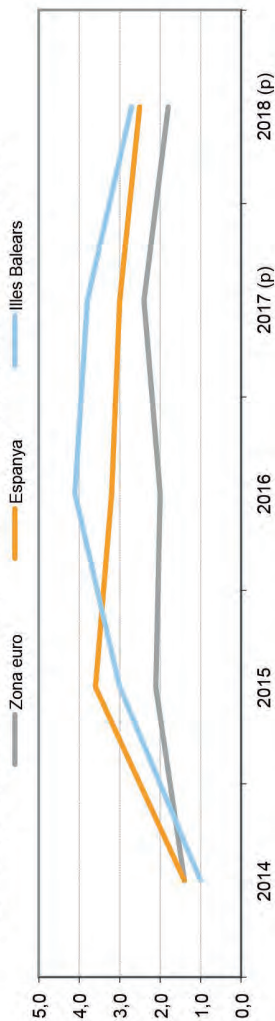
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Economia

	2014	2015	2016	2017 (p)	2018 (p)
Zona euro	1,4	2,1	2,0	2,4	1,8
Espanya	1,4	3,6	3,2	3,0	2,5
Illes Balears	1,0	3,0	4,1	3,8	2,7
Mallorca	0,7	2,9	4,1	3,8	2,6
Menorca	0,8	2,9	3,7	3,0	2,0
Illa d'Eivissa	2,4	3,6	4,3	4,0	3,5

Font: Direcció General d'Economia

Nota: (p) provisional.

Gràfic I-1.3. Evolució de les taxes de variació del PIB. Volum encadenat (2014-2018) (Base 2010)

Font: Direcció General d'Economia
Nota: (p) provisional.

Quadre I-1.4. Evolució del VAB a preus corrents en milers d'euros a les Illes Balears per illa (2004-2018) (Base 2004)

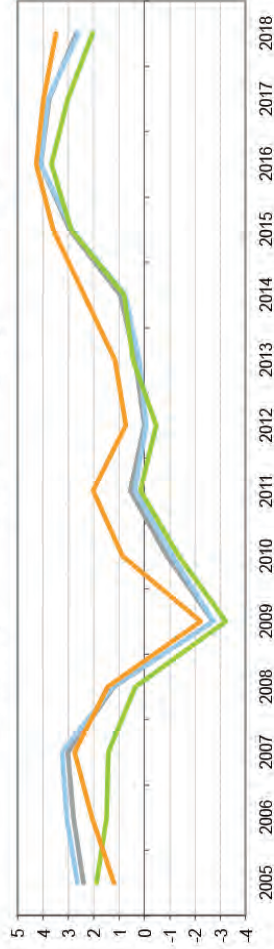
Any	Mallorca			Menorca			Eivissa			Illes Balears		
	Total	% VAB	% de variació	Total	% VAB	% de variació	Total	% VAB	% de variació	Total	% VAB	% de variació
2004	13.815.565	78,9%	-	1.514.016	8,6%	-	2.174.861	12,4%	-	17.504.441	100,0%	-
2005	14.717.538	79,1%	6,5	1.601.071	8,6%	5,7	2.284.107	12,3%	5,0	18.602.716	100,0%	6,3
2006	15.790.930	79,3%	7,3	1.691.587	8,5%	5,7	2.426.912	12,2%	6,3	19.909.429	100,0%	7,0
2007	16.922.039	79,5%	7,2	1.780.960	8,4%	5,3	2.588.519	12,2%	6,7	21.291.518	100,0%	6,9
2008	17.895.224	79,5%	5,8	1.866.549	8,3%	4,8	2.742.386	12,2%	5,9	22.504.160	100,0%	5,7
2009	17.623.472	79,5%	-1,5	1.829.320	8,3%	-2,0	2.715.183	12,2%	-1,0	22.167.976	100,0%	-1,5
2010	17.206.685	79,3%	-2,4	1.781.497	8,2%	-2,6	2.704.390	12,5%	-0,4	21.692.572	100,0%	-2,1
2011	17.153.178	79,2%	-0,3	1.771.976	8,2%	-0,5	2.740.634	12,6%	1,3	21.665.788	100,0%	-0,1
2012	17.087.225	79,1%	-0,4	1.758.186	8,1%	-0,8	2.752.362	12,7%	0,4	21.597.772	100,0%	-0,3
2013	17.211.839	79,0%	0,7	1.775.348	8,1%	1,0	2.798.657	12,8%	1,7	21.785.844	100,0%	0,9
2014	17.371.554	78,8%	0,9	1.792.917	8,1%	1,0	2.870.535	13,0%	2,6	22.035.005	100,0%	1,1
2015	18.174.566	78,8%	4,6	1.876.106	8,1%	4,6	3.024.481	13,1%	5,4	23.075.154	100,0%	4,7
2016	19.195.279	78,8%	5,6	1.973.575	8,1%	5,2	3.199.796	13,1%	5,8	24.368.650	100,0%	5,6
2017	20.323.805	78,8%	5,9	2.074.095	8,0%	5,1	3.393.905	13,2%	6,1	25.791.805	100,0%	5,8
2018	21.051.873	78,7%	3,6	2.136.804	8,0%	3,0	3.545.719	13,3%	4,5	26.734.396	100,0%	3,7

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Economia

	Mallorca						Menorca						Pitiüses						Illes Balears					
	Total		% VAB		% de variació		Total		% VAB		% de variació		Total		% VAB		% de variació		Total		% VAB		% de variació	
2004	13.815.565	78,9%	-	1.514.016	8,6%	-	2.174.861	12,4%	-	17.504.441	100,0%	-												
2005	14.179.546	79,1%	2,6	1.542.545	8,6%	1,9	2.200.613	12,3%	1,2	17.922.704	100,0%	2,4												
2006	14.612.901	79,3%	3,1	1.565.392	8,5%	1,5	2.245.860	12,2%	2,1	18.424.153	100,0%	2,8												
2007	15.085.041	79,5%	3,2	1.587.625	8,4%	1,4	2.307.519	12,2%	2,7	18.980.184	100,0%	3,0												
2008	15.272.582	79,5%	1,2	1.592.996	8,3%	0,3	2.340.475	12,2%	1,4	19.206.054	100,0%	1,2												
2009	14.852.181	79,5%	-2,8	1.541.659	8,3%	-3,2	2.286.220	12,2%	-2,2	18.682.060	100,0%	-2,7												
2010	14.685.536	79,3%	-1,1	1.520.469	8,2%	-1,4	2.308.139	12,5%	0,9	18.514.144	100,0%	-0,9												
2011	14.739.125	79,2%	0,4	1.522.597	8,2%	0,1	2.354.931	12,6%	2,0	18.616.653	100,0%	0,6												
2012	14.727.653	79,1%	-0,1	1.515.398	8,1%	-0,5	2.372.288	12,7%	0,7	18.615.340	100,0%	0,0												
2013	14.756.681	79,0%	0,2	1.522.106	8,1%	0,4	2.399.447	12,8%	1,1	18.678.233	100,0%	0,3												
2014	14.865.903	78,8%	0,7	1.534.309	8,1%	0,8	2.456.492	13,0%	2,4	18.856.704	100,0%	1,0												
2015	15.290.824	78,8%	2,9	1.578.426	8,1%	2,9	2.544.589	13,1%	3,6	19.413.839	100,0%	3,0												
2016	15.915.635	78,8%	4,1	1.636.377	8,1%	3,7	2.653.089	13,1%	4,3	20.205.101	100,0%	4,1												
2017	16.519.695	78,8%	3,8	1.685.876	8,0%	3,0	2.758.650	13,2%	4,0	20.964.221	100,0%	3,8												
2018	16.949.779	78,7%	2,6	1.720.434	8,0%	2,0	2.854.813	13,3%	3,5	21.525.026	100,0%	2,7												
Taxes anual acumulativa (%)																								
2004-2009			1,5			0,4						1,0												1,3
2009-2018			1,5			1,2						2,5												1,6

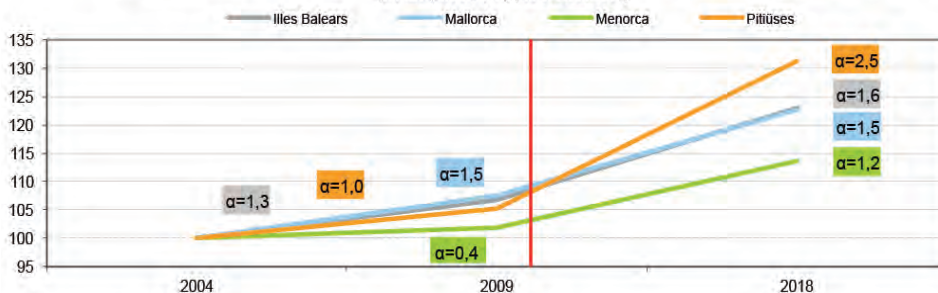
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Economia

Gràfic I-1.4. Evolució de la variació del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per illa (2004-2018) (Base 2004)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Economia

Gràfic I-1.5. Evolució de la taxa de variació acumulativa del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per illa (2004-2018) (Base 2004=100)

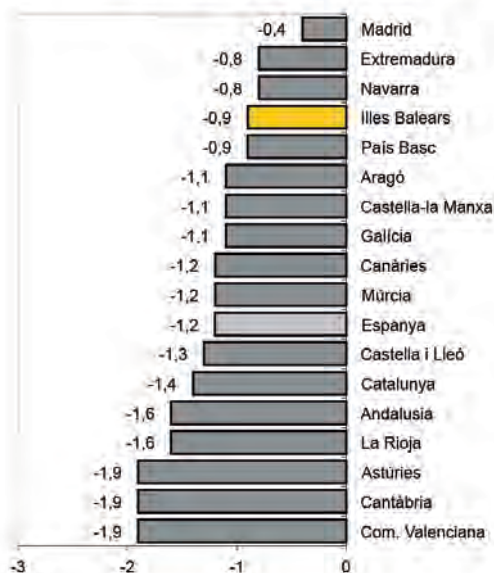

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Economia

	% sobre el total 2018	Mitjanes anuals			2017	2018
		2001-2007	2008-2013	2014-2018		
Andalusia	13,4	3,8	-1,6	2,4	2,7	2,5
Aragó	3,1	3,8	-1,1	2,2	3,3	2,6
Astúries	2,0	2,9	-1,9	1,8	3,7	2,4
Illes Balears	2,6	2,2	-0,9	2,9	2,4	2,3
Canàries	3,8	3,1	-1,2	2,3	2,6	2,5
Cantàbria	1,1	2,7	-1,9	2,4	3,3	3,5
Castella i Lleó	4,9	2,8	-1,3	1,8	1,7	2,6
Castella-la Manxa	3,5	4,6	-1,1	2,2	2,3	3,0
Catalunya	19,2	3,4	-1,4	2,8	3,2	2,4
Com. Valenciana	9,3	3,5	-1,9	2,5	3,1	2,2
Extremadura	1,6	3,4	-0,8	1,6	2,1	2,1
Gàlícia	5,2	3,7	-1,1	2,6	3,1	2,8
Madrid	19,1	4,0	-0,4	2,9	3,3	3,8
Múrcia	2,6	4,1	-1,2	3,3	3,1	1,6
Navarra	1,7	3,3	-0,8	2,6	2,8	3,1
País Basc	6,1	2,9	-0,9	2,6	3,0	2,3
La Rioja	0,7	3,5	-1,6	1,7	1,5	1,7
Espanya	100,0	3,5	-1,2	2,6	2,9	2,7

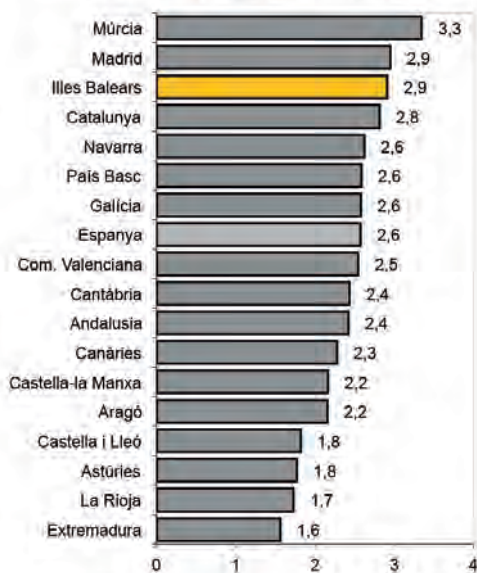
Font: FUNCAS

Gràfic I-1.6. % de variació anual 2008-2013 del VAB a preus constants per comunitats autònomes

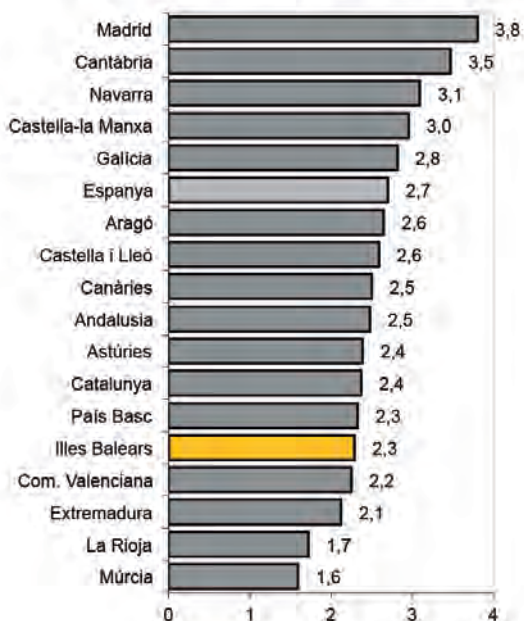
Font: FUNCAS

Gràfic I-1.7. % de variació anual 2014-2018 del VAB a preus constants per comunitats autònomes

Font: FUNCAS

Gràfic I-1.8. % de variació anual 2018 del VAB a preus constants per comunitats autònomes

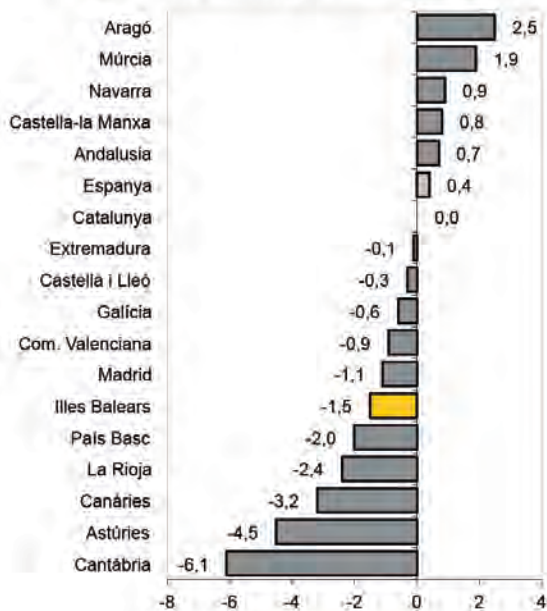

Font: FUNCAS

Quadre I-1.7. VAB del sector agrari a preus constants per comunitats autònomes (% de variació anual) (2001-2018)						
	% sobre el total 2018	Mitjanes anuals			2017	2018
		2001-2007	2008-2013	2014-2018		
Andalusia	30,0	2,3	0,7	2,9	-0,8	3,5
Aragó	6,8	2,1	2,5	4,5	0,3	3,5
Astúries	1,0	-2,1	-4,5	-1,1	-0,4	-3,1
Illes Balears	0,7	-10,8	-1,5	6,0	-0,2	-3,9
Canàries	1,8	2,1	-3,2	-0,2	0,0	-1,9
Cantàbria	0,7	-7,3	-6,1	4,2	1,9	0,5
Castella i Lleó	9,2	-0,6	-0,3	3,5	-7,1	12,4
Castella-la Manxa	10,9	-0,9	0,8	1,4	-2,1	6,4
Catalunya	6,9	-0,6	0,0	0,0	-1,2	0,7
Com. Valenciana	7,4	0,5	-0,9	2,6	0,0	2,6
Extremadura	4,8	-2,0	-0,1	3,0	-0,6	1,4
Galícia	9,5	1,1	-0,6	1,3	3,6	-6,6
Madrid	0,4	-10,0	-1,1	-4,6	-0,9	1,9
Múrcia	5,1	-3,0	1,9	4,2	0,2	0,8
Navarra	2,0	3,1	0,9	1,9	-5,6	-0,2
País Basc	1,7	-5,5	-2,0	2,5	0,4	-2,1
La Rioja	1,2	-1,4	-2,4	4,3	1,4	7,9
Espanya	100,0	0,0	0,4	2,4	-0,9	2,6

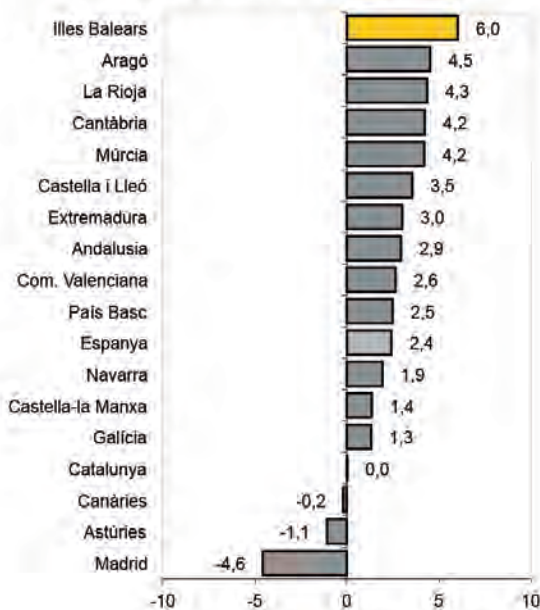
Font: FUNCAS

Gràfic I-1.9. % de variació anual 2008-2013 del VAB del sector agrari a preus constants per comunitats autònomes

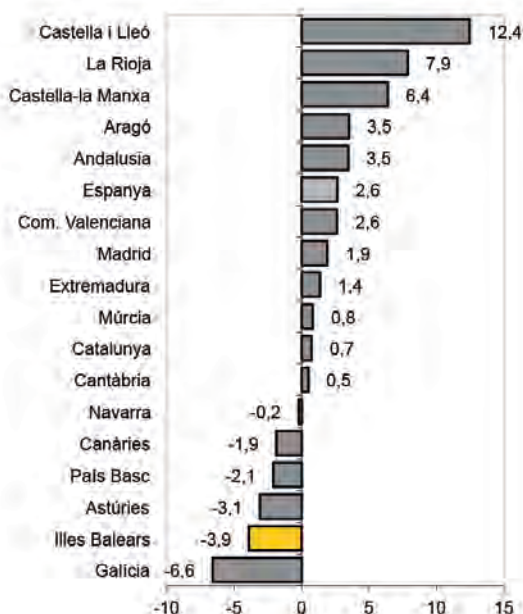
Font: FUNCAS

Gràfic I-1.10. % de variació anual 2014-2018 del VAB del sector agrari a preus constants per comunitats autònomes

Font: FUNCAS

Gràfic I-1.11. % de variació anual 2018 del VAB del sector agrari a preus constants per comunitats autònomes

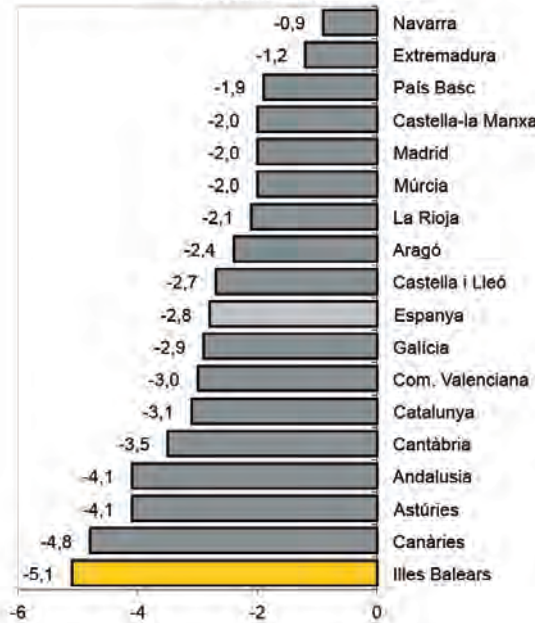

Font: FUNCAS

	% sobre el total 2018	Mitjanes anuals			2017	2018
		2001-2007	2008-2013	2014-2018		
Andalusia	9,6	3,3	-4,1	4,1	5,0	-1,3
Aragó	4,2	3,4	-2,4	2,1	6,3	1,3
Astúries	2,8	2,8	-4,1	2,8	8,1	2,4
Illes Balears	1,0	3,4	-5,1	2,7	2,7	-1,4
Canàries	1,7	5,5	-4,8	2,3	3,1	-1,3
Cantàbria	1,5	2,5	-3,5	4,4	7,8	4,5
Castella i Lleó	5,9	2,9	-2,7	1,8	1,6	1,4
Castella-la Manxa	4,2	4,7	-2,0	2,8	3,5	0,4
Catalunya	23,5	1,6	-3,1	4,1	4,9	1,4
Com. Valenciana	10,2	1,3	-3,0	3,5	4,5	1,3
Extremadura	1,3	5,5	-1,2	1,9	6,3	1,9
Galícia	6,0	4,0	-2,9	3,2	5,3	4,2
Madrid	11,1	0,2	-2,0	1,4	2,6	1,5
Múrcia	2,9	3,2	-2,0	7,6	5,7	-1,1
Navarra	3,1	3,9	-0,9	2,6	3,3	3,0
País Basc	10,0	2,3	-1,9	3,2	5,2	0,6
La Rioja	1,1	3,6	-2,1	0,0	-1,0	-2,9
Espanya	100,0	2,3	-2,8	3,2	4,4	1,1

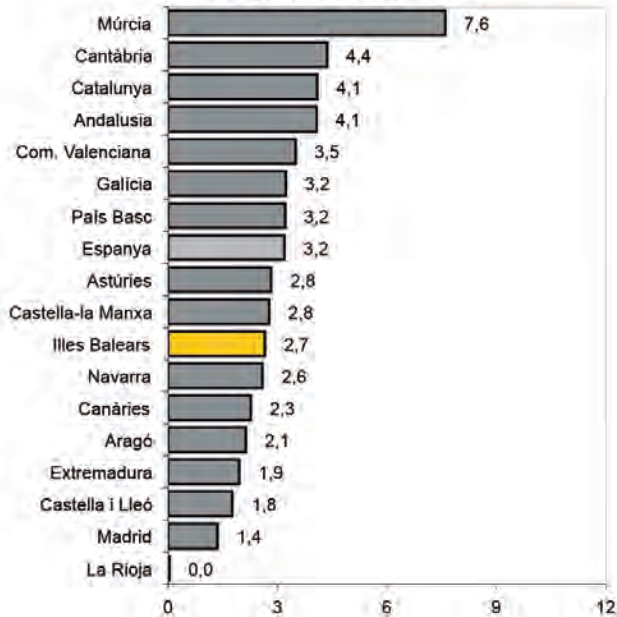
Font: FUNCAS

Gràfic I-1.12. % de variació anual 2008-2013 del VAB del sector de la indústria a preus constants per comunitats autònomes

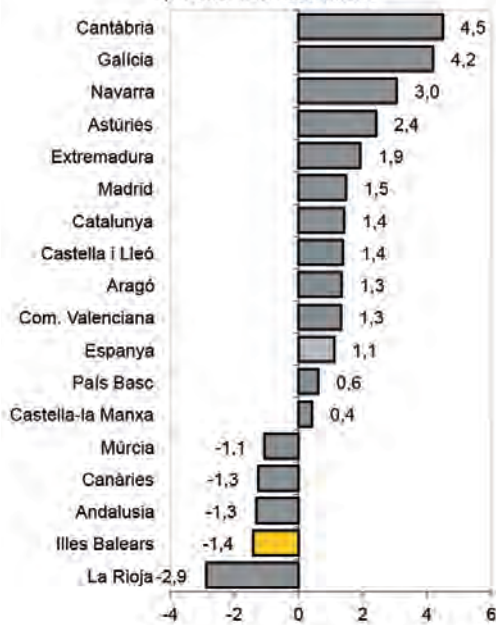
Font: FUNCAS

Gràfic I-1.13. % de variació anual 2014-2018 del VAB del sector de la indústria a preus constants per comunitats autònomes

Font: FUNCAS

Gràfic I-1.14. % de variació anual 2018 del VAB del sector de la indústria a preus constants per comunitats autònomes

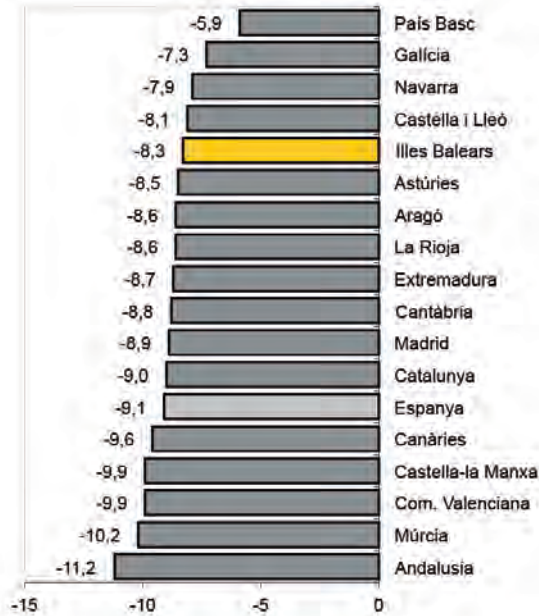
Font: FUNCAS

Quadre I-1.9. VAB del sector de la construcció a preus constants per comunitats autònomes (% de variació anual) (2001-2018)

	% sobre el total 2018	Mitjanes anuals.			2017	2018
		2001-2007	2008-2013	2014-2018		
Andalusia	14,8	3,9	-11,2	4,3	6,5	9,3
Aragó	3,4	4,9	-8,6	4,3	4,7	10,0
Astúries	2,3	1,2	-8,5	3,0	6,1	5,8
Illes Balears	2,8	1,3	-8,3	4,7	5,8	5,7
Canàries	3,6	0,2	-9,6	5,2	10,3	8,0
Cantàbria	1,4	1,5	-8,8	3,6	2,7	10,2
Castella i Lleó	5,3	1,8	-8,1	3,4	6,8	6,7
Castella-la Manxa	4,2	5,7	-9,9	4,0	4,0	8,4
Catalunya	16,7	1,8	-9,0	3,9	7,2	5,6
Com. Valenciana	11,1	3,8	-9,9	5,3	9,7	7,4
Extremadura	1,9	3,2	-8,7	2,0	1,5	6,4
Galícia	6,1	1,8	-7,3	2,9	2,0	7,0
Madrid	15,0	-0,1	-8,9	4,3	7,1	8,5
Múrcia	2,7	5,8	-10,2	3,4	5,6	6,8
Navarra	1,6	2,2	-7,9	3,9	5,8	10,2
País Basc	6,2	2,9	-5,9	1,9	1,5	7,1
La Rioja	0,7	4,1	-8,6	3,5	3,5	9,7
Espanya	100,0	2,4	-9,1	3,9	6,2	7,6

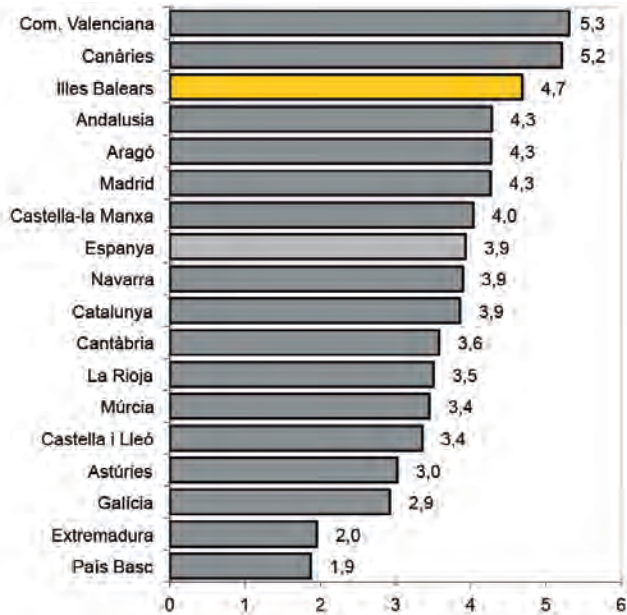
Font: FUNCAS

Gràfic I-1.15. % de variació anual 2008-2013 del VAB del sector de la construcció a preus constants per comunitats autònomes

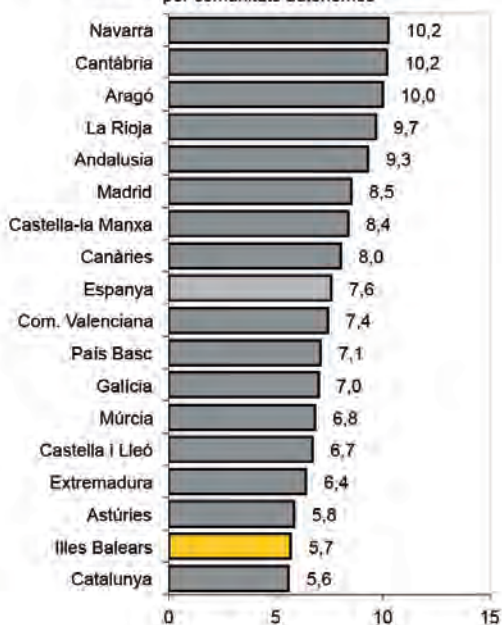
Font: FUNCAS

Gràfic I-1.16. % de variació anual 2014-2018 del VAB del sector de la construcció a preus constants per comunitats autònomes

Font: FUNCAS

Gràfic I-1.17. % de variació anual 2018 del VAB del sector de la construcció a preus constants per comunitats autònomes

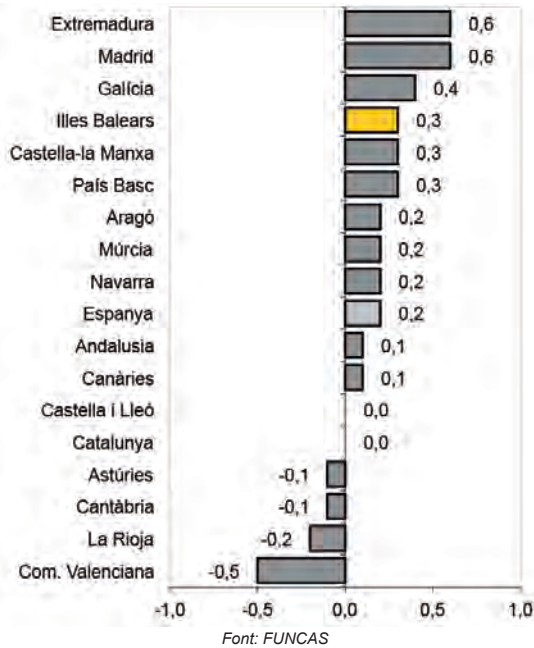
Font: FUNCAS

Quadre I-1.10. VAB del sector de serveis a preus constants per comunitats autònomes (% de variació anual) (2001-2018)

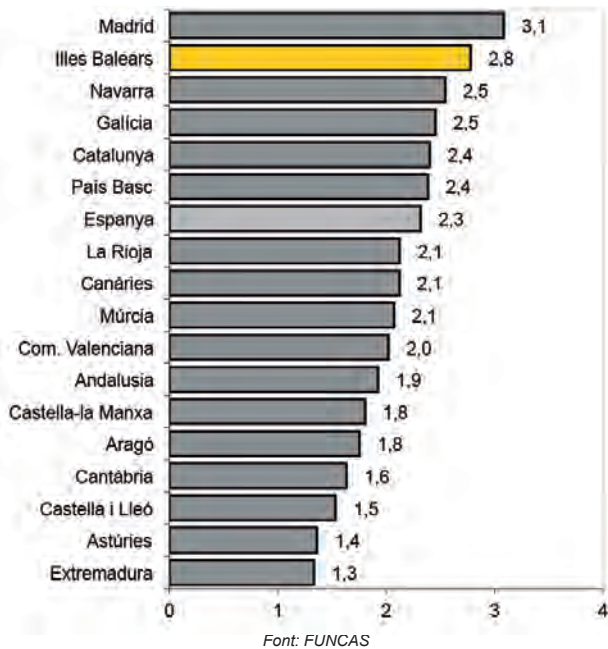
	% sobre el total 2018	Mitjanes anuals			2017	2018
		2001-2007	2008-2013	2014-2018		
Andalusia	13,5	4,1	0,1	1,9	2,3	2,4
Aragó	2,7	4,0	0,2	1,8	2,4	2,3
Astúries	1,8	3,6	-0,1	1,4	2,2	2,1
Illes Balears	3,1	2,4	0,3	2,8	2,1	2,4
Canàries	4,4	3,2	0,1	2,1	2,1	2,5
Cantàbria	1,1	3,7	-0,1	1,6	2,0	2,5
Castella i Lleó	4,4	3,5	0,0	1,5	1,9	1,8
Castella-la Manxa	2,9	5,6	0,3	1,8	2,4	2,7
Catalunya	18,9	4,5	0,0	2,4	2,5	2,4
Com. Valenciana	9,0	4,3	-0,5	2,0	2,2	2,0
Extremadura	1,5	4,1	0,6	1,3	1,6	1,8
Galícia	4,8	4,1	0,4	2,5	2,6	2,8
Madrid	22,2	5,2	0,6	3,1	3,2	3,8
Múrcia	2,4	4,9	0,2	2,1	2,4	2,0
Navarra	1,4	3,2	0,2	2,5	2,8	2,6
Pais Basc	5,4	3,4	0,3	2,4	2,3	2,7
La Rioja	0,6	4,2	-0,2	2,1	2,5	2,6
Espanya	100,0	4,3	0,2	2,3	2,5	2,7

Font: FUNCAS

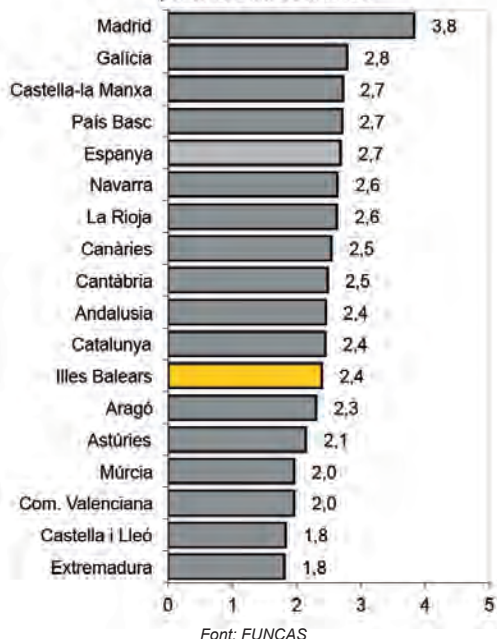
Gràfic I-1.18. % de variació anual 2008-2013 del VAB del sector de serveis a preus constants per comunitats autònomes

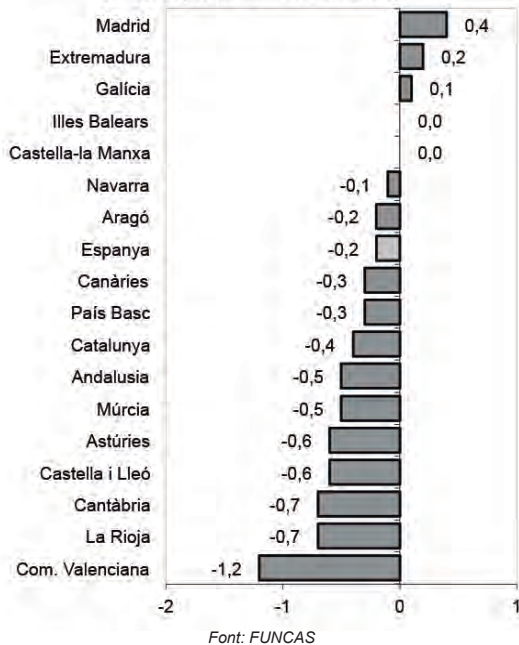
Gràfic I-1.19. % de variació anual 2014-2018 del VAB del sector de serveis a preus constants per comunitats autònomes

Gràfic I-1.20. % de variació anual 2018 del VAB del sector de serveis a preus constants per comunitats autònomes

Gràfic I-1.21. % de variació anual 2008-2013 del VAB del sector de serveis predominantment de mercat a preus constants per comunitats autònomes

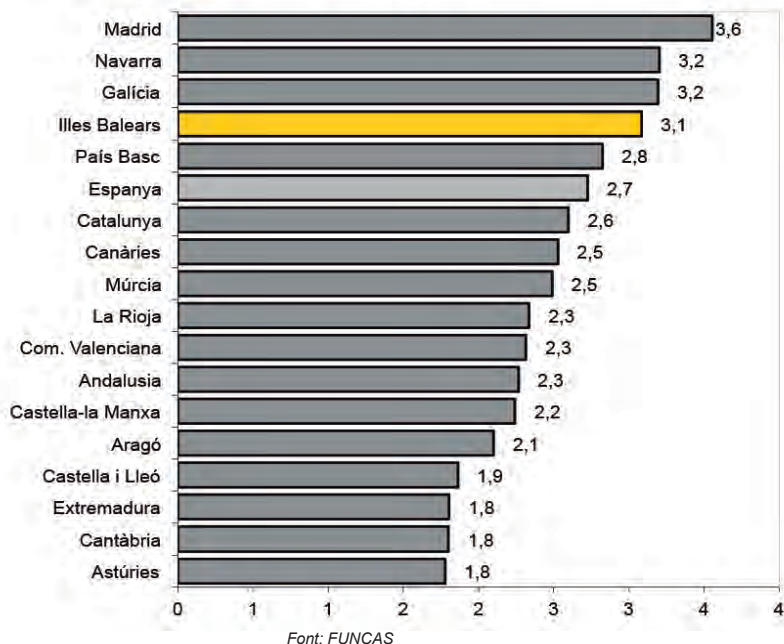

Quadre I-11. VAB del sector de serveis predominantment de mercat a preus constants per comunitats autònomes (% de variació anual) (2001-2018)

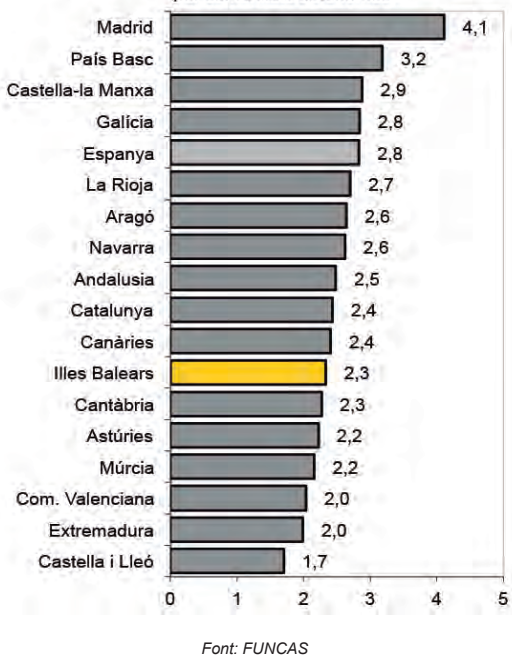
	% sobre el total 2018	Mitjanes anuals				2017		2018	
		2001-2007	2008-2013	2014-2018	2017	2018			
Andalusia	12,5	4,3	-0,5	2,3	2,5	2,5	2,5	2,5	
Aragó	2,5	4,1	-0,2	2,1	2,5	2,5	2,6	2,6	
Astúries	1,7	3,5	-0,6	1,8	2,3	2,3	2,2	2,2	
Illes Balears	3,3	2,0	0,0	3,1	2,1	2,1	2,3	2,3	
Canàries	4,5	3,3	-0,3	2,5	2,3	2,3	2,4	2,4	
Cantàbria	1,0	3,6	-0,7	1,8	2,2	2,2	2,3	2,3	
Castella i Lleó	3,9	3,6	-0,6	1,9	1,8	1,8	1,7	1,7	
Castella-la Manxa	2,6	5,7	0,0	2,2	2,5	2,5	2,9	2,9	
Catalunya	19,8	4,6	-0,4	2,6	2,8	2,8	2,4	2,4	
Com. Valenciana	9,0	4,3	-1,2	2,3	2,6	2,6	2,0	2,0	
Extremadura	1,2	4,4	0,2	1,8	1,9	1,9	2,0	2,0	
Galícia	4,6	4,4	0,1	4,6	3,2	2,9	2,8	2,8	
Madrid	24,0	5,5	0,4	3,6	3,6	3,5	4,1	4,1	
Múrcia	2,2	5,0	-0,5	2,5	2,4	2,4	2,2	2,2	
Navarra	1,3	3,4	-0,1	3,2	2,1	2,1	2,6	2,6	
País Basc	5,2	3,9	-0,3	2,8	2,4	2,4	3,2	3,2	
La Rioja	0,5	4,2	-0,7	2,3	2,9	2,9	2,7	2,7	
Espanya	100,0	4,5	-0,2	2,7	2,7	2,7	2,8	2,8	

Font: FUNCAS

Gràfic I-1.22. % de variació anual 2014-2018 del VAB del sector de serveis predominantment de mercat a preus constants per comunitats autònomes

Gràfic I-1.23. % de variació anual 2018 del VAB del sector de serveis predominantment de mercat a preus constants per comunitats autònomes

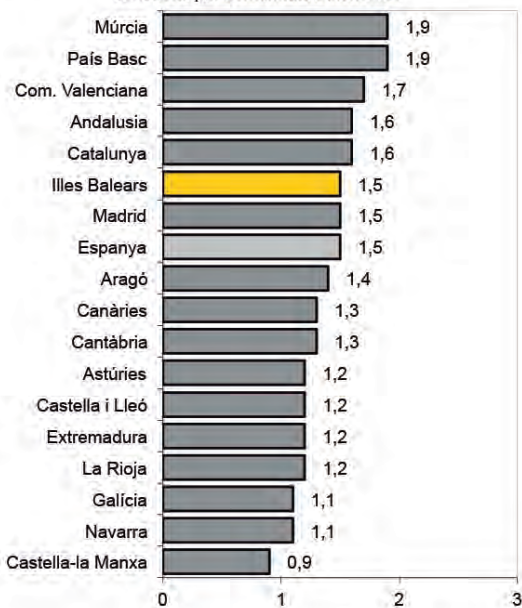
Quadre I-1.12. VAB del sector de serveis predominantment de no mercat i a preus constants per comunitats autònomes (% de variació anual) (2001-2018)

	% sobre el total 2018	Mitjanes anuals			2017	2018
		2001-2007	2008-2013	2014-2018		
Andalusia	16,4	3,6	1,6	1,1	1,6	2,4
Aragó	3,2	3,8	1,4	0,9	2,1	1,5
Astúries	2,1	3,9	1,2	0,3	1,8	1,9
Illes Balears	2,2	4,4	1,5	1,4	2,2	2,7
Canàries	4,2	2,9	1,3	0,9	1,5	3,0
Cantàbria	1,2	3,9	1,3	1,2	1,6	3,0
Castella i Lleó	6,1	3,3	1,2	0,9	2,3	2,1
Castella-la Manxa	4,0	5,3	0,9	0,9	2,3	2,4
Catalunya	15,9	4,1	1,6	1,6	1,3	2,5
Com. Valenciana	9,0	4,3	1,7	1,1	0,9	1,7
Extremadura	2,4	3,5	1,2	0,6	1,2	1,5
Galícia	5,4	3,5	1,1	0,6	1,7	2,6
Madrid	16,5	4,1	1,5	1,1	2,0	2,6
Múrcia	2,9	4,5	1,9	1,1	2,3	1,5
Navarra	1,6	2,5	1,1	1,0	4,5	2,7
País Basc	5,9	2,1	1,9	1,2	2,1	1,4
La Rioja	0,7	4,0	1,2	1,6	1,8	2,5
Espanya	100,0	3,7	1,5	1,1	1,7	2,2

Font: FUNCAS

(1) Administració pública i defensa, Seguretat Social obligatòria, educació, activitats sanitàries i serveis socials.

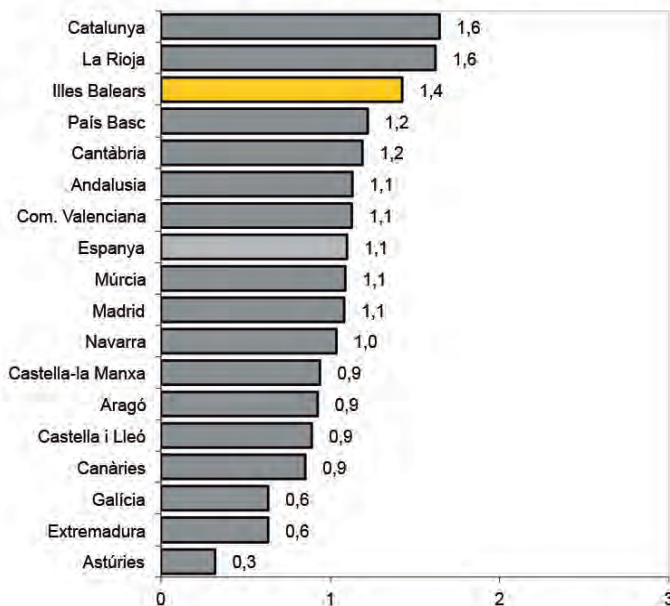
Gràfic I-1.24. % de variació anual 2008-2013 del VAB del sector de serveis predominantment de no mercat a preus constants per comunitats autònomes

Font: FUNCAS

(1) Administració pública i defensa, Seguretat Social obligatòria, educació, activitats sanitàries i serveis socials.

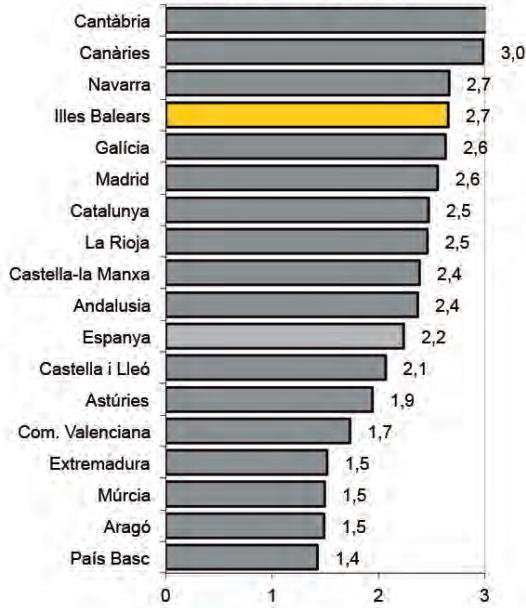
Gràfic I-1.25. % de variació anual 2014-2018 del VAB del sector de serveis predominantment de no mercat a preus constants per comunitats autònomes

Font: FUNCAS

(1) Administració pública i defensa, Seguretat Social obligatòria, educació, activitats sanitàries i serveis socials.

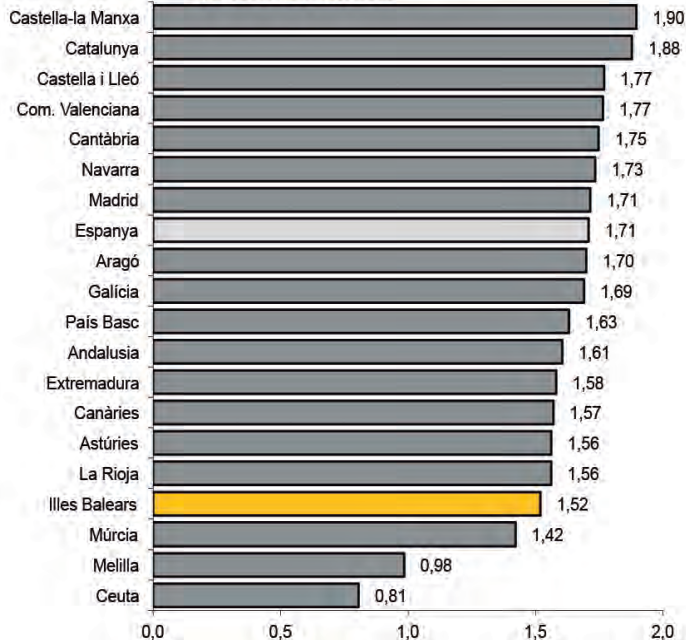
Gràfic I-1.26. % de variació anual 2018 del VAB del sector de serveis predominantment de no mercat a preus constants per comunitats autònomes

Font: FUNCAS

(1) Administració pública i defensa, Seguretat Social obligatòria, educació, activitats sanitàries i serveis socials.

Gràfic I-1.27. Taxa de creixement 2018/2017 de l'IPC per comunitats autònomes

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

Quadre I-13. Nombre d'empreses a les Illes Balears per sectors, grups i activitat principal (CNAE09) (2008-2018)													
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	% de var. 2018/2017	% de var. 2018/2008
Total	93.335	91.826	89.562	87.461	85.372	85.044	84.270	87.111	89.341	93.067	96.638	3,8	3,5
Indústria	5.488	5.564	5.080	4.739	4.604	4.551	4.408	4.413	4.420	4.580	4.877	6,5	-11,1
Indústries extractives	70	68	64	57	57	56	51	53	50	57	61	7,0	-12,9
Indústria manufacturera	4.999	4.911	4.557	4.244	4.119	4.044	3.913	3.920	3.938	4.067	4.381	7,7	-12,4
Electricitat, gas, aigua i reciclatge	419	595	459	438	428	451	444	440	432	456	435	-4,6	3,8
Construcció	20.559	18.575	17.029	16.071	15.126	14.526	14.020	14.485	14.868	15.459	16.502	6,7	-18,9
Construcció d'edificis	13.542	12.276	11.067	10.413	9.691	9.256	8.850	9.085	9.350	9.519	10.082	6,0	-25,6
Enginyeria civil	436	461	433	410	378	298	270	271	259	263	287	9,1	-34,2
Activitats de construcció especialitzada	6.381	5.836	5.529	5.248	4.972	4.900	4.900	5.129	5.380	5.681	6.133	8,0	-3,9
Serveis	67.488	67.687	67.453	66.651	65.642	65.967	65.842	68.213	69.932	73.028	75.259	3,1	11,5
Comerç i reparacions	19.338	18.958	18.345	17.626	17.338	17.075	16.632	16.672	16.527	16.565	16.442	-0,7	-15,0
Transport i emmagatzematge	4.830	4.759	4.616	4.469	4.338	4.251	4.139	4.132	4.170	4.284	4.435	3,3	-8,2
Hoteleria	10.371	10.384	10.072	9.962	9.912	9.903	9.796	9.840	9.910	10.393	10.771	3,6	3,9
Informació i comunicacions	1.143	1.178	1.229	1.223	1.255	1.244	1.283	1.403	1.423	1.466	1.549	5,7	35,5
Activitats financeres i assegurances	1.720	1.737	1.760	1.702	1.695	1.707	1.602	1.627	1.723	1.762	1.778	0,9	3,4
Activitats immobiliàries	3.775	3.988	4.003	4.134	4.297	4.373	4.695	5.209	5.715	6.362	6.872	8,0	82,0
Activitats professionals, científiques i tècniques	10.311	10.203	10.239	9.713	9.256	9.498	9.211	9.602	9.894	10.355	10.823	4,5	5,0
Activitats administratives i serveis auxiliars	5.075	5.101	5.741	6.118	5.919	6.133	6.529	6.842	7.153	7.634	7.968	4,4	57,0
Educació	1.486	1.566	1.574	1.389	1.623	1.665	1.787	2.020	2.114	2.267	2.301	1,5	54,8
Activitats sanitàries i serveis socials	3.201	3.356	3.465	3.804	3.717	3.781	3.635	3.836	3.914	4.104	4.270	4,0	33,4
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	2.231	2.296	2.229	2.190	2.224	2.312	2.353	2.570	2.731	2.879	2.932	1,8	31,4
Altres serveis	4.007	4.163	4.180	4.121	4.023	4.025	4.180	4.460	4.658	4.947	5.118	3,5	27,7

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

	Illes Balears		Espanya		% IB / Espanya
	Total	% de variació	Total	% de variació	
Total	3.361,76	-	218.926,40	-	1,54 %
2010	179,58	-	12.609,66	-	1,42 %
2011	439,89	144,84 %	28.791,06	128,33 %	1,53 %
2012	296,85	-32,49 %	14.449,94	-49,81 %	2,05 %
2013	790,10	166,16 %	17.277,94	19,57 %	4,57 %
2014	291,55	-63,10 %	20.647,55	19,50 %	1,41 %
2015	338,92	16,25 %	24.802,95	20,13 %	1,37 %
2016	585,53	72,76 %	26.173,60	5,53 %	2,24 %
2017	321,34	-45,12 %	27.346,09	4,48 %	1,18 %
2018	118,21	-63,21 %	46.827,63	71,24 %	0,25 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme, Secretaria d'Estat de Comerç

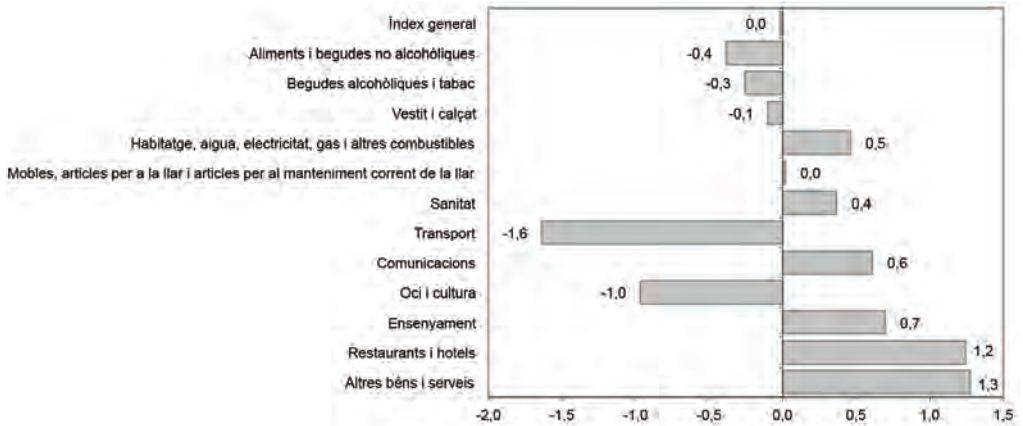
	2017	% sobre total	2018	% sobre total	% de variació 18/17
Espanya	27.346,09	100,00 %	46.827,63	100,00 %	71,24 %
Andalusia	443,01	1,62 %	422,76	0,90 %	-4,57 %
Aragó	83,63	0,31 %	180,24	0,38 %	115,53 %
Cantàbria	1,39	0,01 %	185,79	0,40 %	13248,80 %
Castella i Lleó	55,02	0,20 %	47,42	0,10 %	-13,81 %
Castella-la Manxa	183,78	0,67 %	311,44	0,67 %	69,47 %
Catalunya	3.382,67	12,37 %	2.985,65	6,38 %	-11,74 %
Ceuta i Melilla	0,48	0,00 %	0,07	0,00 %	-86,44 %
Madrid	17.722,52	64,81 %	39.925,36	85,26 %	125,28 %
Com. Valenciana	1.180,75	4,32 %	965,23	2,06 %	-18,25 %
Extremadura	23,96	0,09 %	11,85	0,03 %	-50,54 %
Gàlícia	112,04	0,41 %	65,45	0,14 %	-41,58 %
Illes Balears	321,34	1,18 %	118,21	0,25 %	-63,21 %
Canàries	191,96	0,70 %	173,23	0,37 %	-9,76 %
La Rioja	25,44	0,09 %	186,53	0,40 %	633,12 %
Navarra	47,02	0,17 %	202,33	0,43 %	330,29 %
País Basc	2.691,09	9,84 %	969,26	2,07 %	-63,98 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme, Secretaria d'Estat de Comerç

	Quadre I-1.16. Índex de preus de consum (IPC) d'Espanya i les Balears per grups (2017) (Base 2016)									
	Espanya					Illes Balears				
	2017		2018		Taxa creixement anual	2017		2018		Taxa creixement anual
	2017	2018	2018	2018	2018	2017	2018	2018	2018	2018
Índex general	102,0	103,7	1,7	102,1	103,6	1,5				0,0
Aliments i begudes no alcohòliques	101,2	102,9	1,7	101,1	102,5	1,4				-0,4
Begudes alcohòliques i tabac	101,7	103,6	1,9	101,7	103,3	1,6				-0,3
Vestit i calçat	100,5	101,3	0,9	100,4	101,2	0,8				-0,1
Habitatge, aigua, electricitat, gas i altres combustibles	103,9	106,4	2,5	104,0	106,8	2,8				0,5
Mobles, articles per a la llar i articles per al manteniment corrent de la llar	99,6	99,7	0,1	99,7	99,7	0,0				0,0
Sanitat	100,7	101,0	0,3	100,3	101,4	1,1				0,4
Transport	104,2	107,9	3,7	104,1	106,2	2,1				-1,6
Comunicacions	101,3	103,6	2,3	101,5	104,2	2,7				0,6
Oci i cultura	101,1	100,9	-0,2	100,9	99,9	-0,9				-1,0
Ensenyament	100,9	101,7	0,8	101,2	102,4	1,3				0,7
Restaurants i hotels	101,9	103,8	2,0	102,9	105,1	2,2				1,2
Altres béns i serveis	100,9	101,8	0,9	101,8	103,1	1,3				1,3

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

Gràfic I-1.28. Diferència de la taxa de creixement de l'IPC d'Espanya i les Balears per grups (2018) (Base 2016)

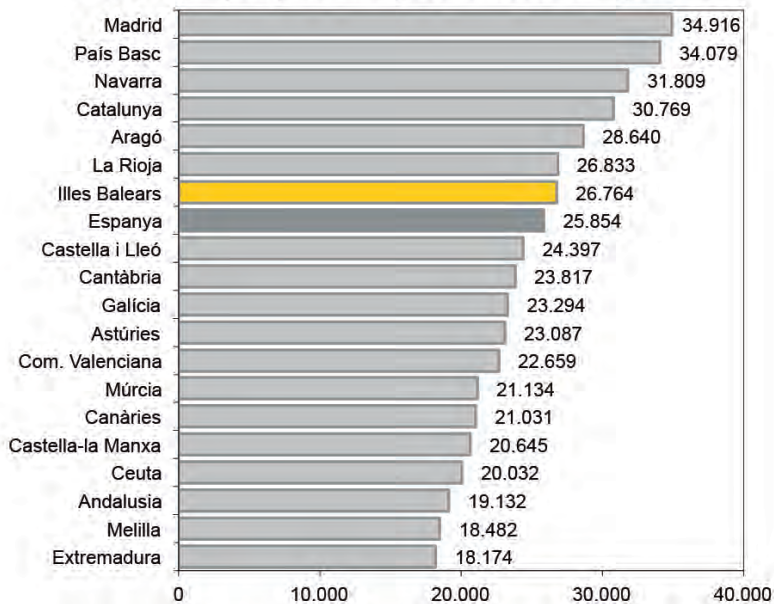

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

Quadre I-1.17. PIB per capita a preus constants per comunitats autònomes (Espanya = 100)					
	2000	2007	2017	2018	Previsions 2019
Andalusia	75,0	77,2	74,0	74,1	74,1
Aragó	104,5	108,9	109,9	110,3	110,8
Àstúries	84,8	90,7	89,0	89,6	90,3
Illes Balears	131,6	107,6	101,4	99,8	98,5
Canàries	96,7	88,5	81,7	81,0	80,1
Cantàbria	96,4	94,9	90,8	91,8	92,7
Castella i Lleó	88,3	91,7	94,0	94,8	95,5
Castella-la Manxa	76,4	80,1	79,6	80,2	81,0
Catalunya	122,4	118,1	118,3	117,4	116,9
Com. Valenciana	96,2	90,6	88,2	87,8	87,5
Extremadura	62,5	67,6	68,9	69,2	69,5
Galícia	77,7	85,8	89,9	90,5	91,3
Madrid	132,0	132,0	136,0	136,3	136,3
Múrcia	85,8	83,4	85,6	84,7	84,5
Navarra	125,2	123,9	124,0	124,0	124,3
País Basc	122,4	126,9	132,2	132,0	132,4
La Rioja	109,6	106,9	103,5	102,9	103,0
Espanya	100	100	100	100	100

Font: FUNCAS

Gràfic I-1.29. PIB per capita en euros per comunitats autònomes (2018)

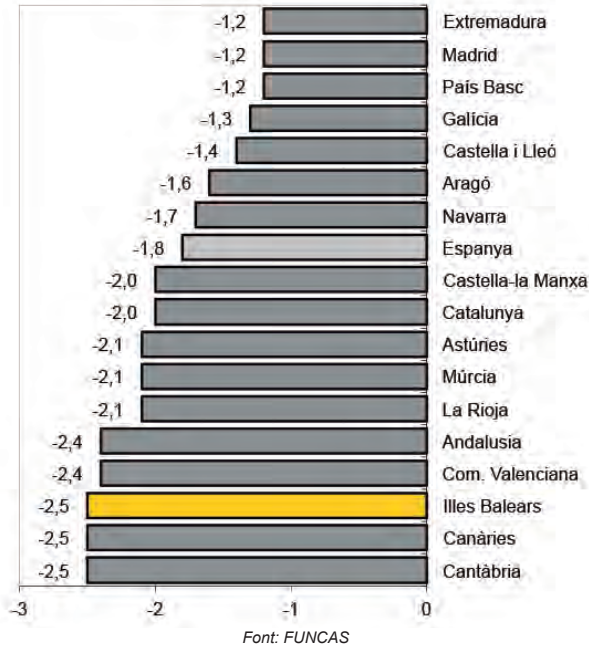

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

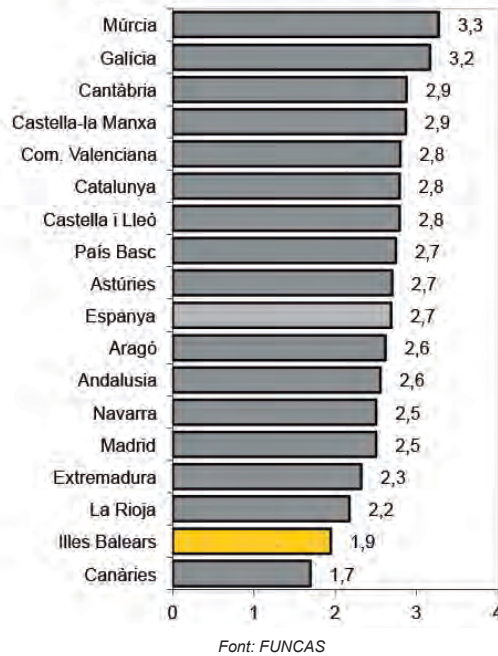
	Quadre I-1.18. PIB per capita a preus constants per comunitats autònomes (% de variació anual) (2001-2018)						
	Mitjanes anuals			2017	Previsions		
	2001-2007	2008-2013	2014-2018		2018	2019	
Andalusia	2,4	-2,4	2,6	2,7	2,3	1,6	
Aragó	2,6	-1,6	2,6	3,4	2,5	2,2	
Astúries	2,9	-2,1	2,7	4,5	2,8	2,5	
Illes Balears	-0,9	-2,5	1,9	1,1	0,6	0,4	
Canàries	0,7	-2,5	1,7	1,7	1,2	0,6	
Cantàbria	1,7	-2,5	2,9	3,5	3,3	2,7	
Castella i Lleó	2,5	-1,4	2,8	2,6	3,0	2,5	
Castella-la Manxa	2,6	-2,0	2,9	2,9	3,0	2,6	
Catalunya	1,4	-2,0	2,8	2,8	1,4	1,3	
Com. Valenciana	1,1	-2,4	2,8	3,1	1,8	1,3	
Extremadura	3,1	-1,2	2,3	2,9	2,6	2,2	
Galícia	3,4	-1,3	3,2	3,5	2,9	2,5	
Madrid	2,0	-1,2	2,5	2,4	2,4	1,7	
Múrcia	1,5	-2,1	3,3	2,8	1,1	1,4	
Navarra	1,8	-1,7	2,5	2,4	2,1	2,0	
País Basc	2,5	-1,2	2,7	3,0	2,0	2,0	
La Rioja	1,6	-2,1	2,2	1,6	1,5	1,8	
Espanya	2,0	-1,8	2,7	2,8	2,1	1,7	

Font: FUNCAS

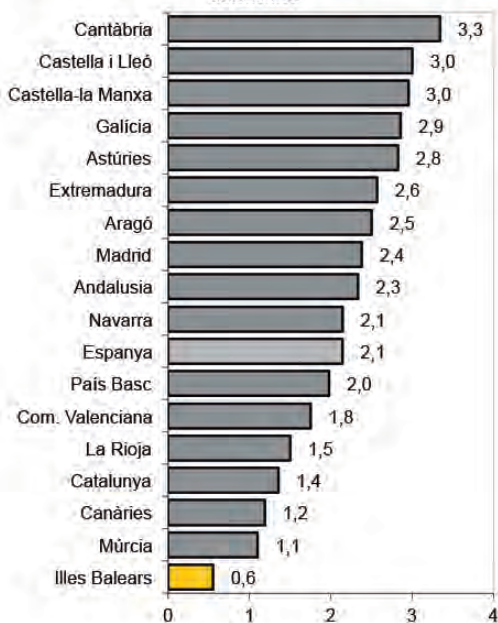
Gràfic I-1.30. % de variació anual 2008-2013 del PIB per capita a preus constants per comunitats autònomes

Gràfic I-1.31. % de variació anual 2014-2018 del PIB per capita a preus constants per comunitats autònomes

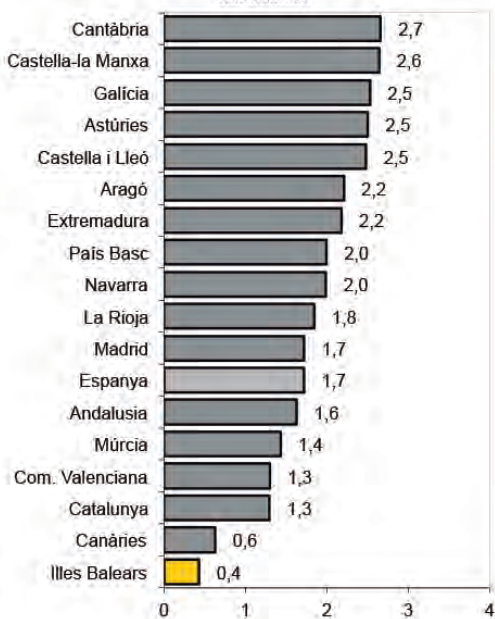

Gràfic I-1.32. Previsió del percentatge de variació anual 2018 del PIB per capita a preus constants per comunitats autònomes

Font: FUNCAS

Gràfic I-1.33. Previsió del percentatge de variació anual 2019 del PIB per capita a preus constants per comunitats autònomes

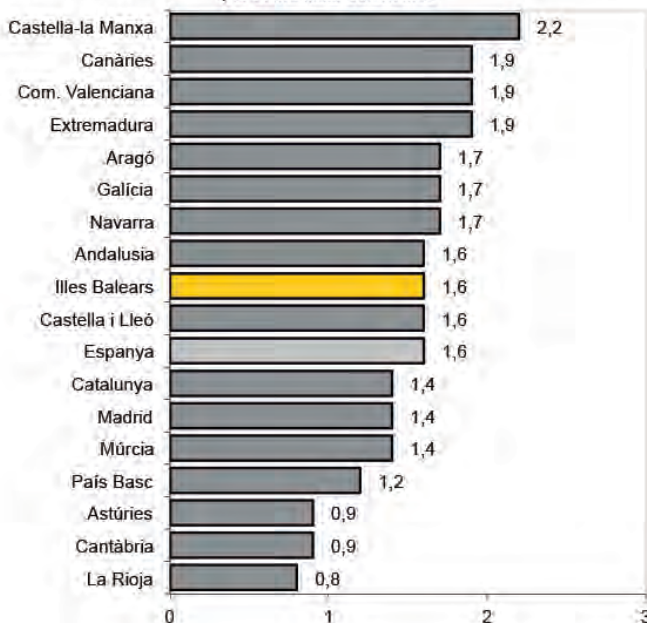

Font: FUNCAS

Quadre I-1.19. Productivitat per ocupat a preus constants per comunitats autònomes (% de variació anual) (2001-2018)						
	Mitjanes anuals			2017	2018	Previsions 2019
	2001-2007	2008-2013	2014-2018			
Andalusia	-0,3	1,6	0,2	0,3	0,1	0,0
Aragó	1,0	1,7	0,4	0,7	0,8	0,4
Astúries	0,0	0,9	0,8	1,2	1,4	0,6
Illes Balears	-1,7	1,6	0,2	-0,6	-0,9	0,0
Canàries	-1,1	1,9	-0,6	-0,2	-1,6	-0,4
Cantàbria	-0,4	0,9	1,2	1,2	1,6	1,0
Castella i Lleó	0,5	1,6	0,7	0,0	1,6	0,5
Castella-la Manxa	1,0	2,2	0,4	-0,1	0,5	0,2
Catalunya	0,2	1,4	0,7	0,3	0,4	0,4
Com. Valenciana	-0,2	1,9	0,2	0,4	-0,4	0,0
Extremadura	1,1	1,9	-0,1	-0,5	0,8	-0,1
Galícia	0,3	1,7	1,2	0,9	1,1	0,8
Madrid	0,1	1,4	0,6	0,8	0,8	0,4
Múrcia	-1,2	1,4	1,0	-0,2	0,1	0,4
Navarra	1,1	1,7	0,6	0,4	0,9	0,5
País Basc	0,3	1,2	0,9	1,0	0,6	0,5
La Rioja	1,1	0,8	0,4	-0,2	0,5	0,3
Espanya	0,0	1,6	0,5	0,4	0,4	0,3

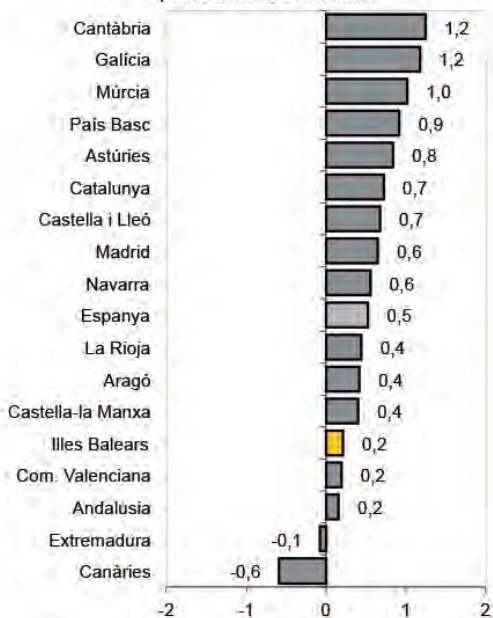
Font: FUNCAS

Gràfic I-1.34. % de variació anual 2008-2013 de la productivitat per ocupat a preus constants per comunitats autònomes

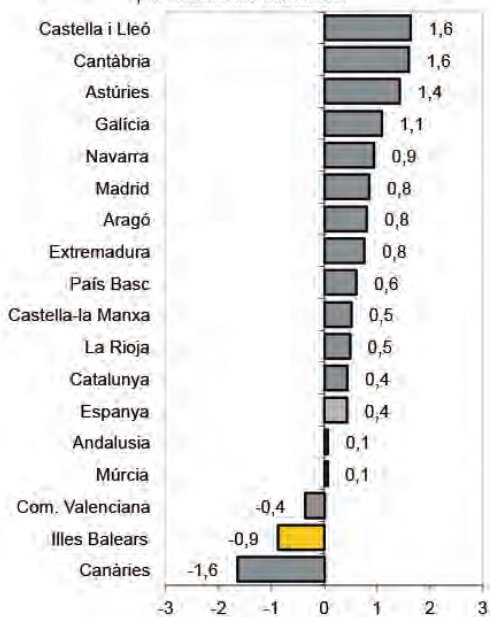
Font: FUNCAS

Gràfic I-1.35. % de variació anual 2014-2018 de la productivitat per ocupat a preus constants per comunitats autònomes

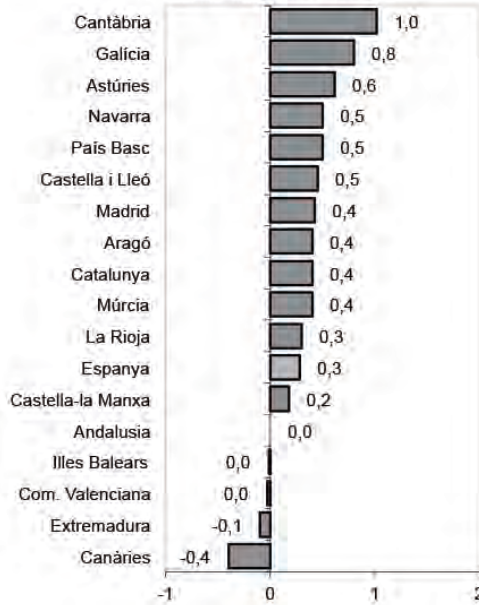
Font: FUNCAS

Gràfic I-1.36. % de variació anual 2018 de la productivitat per ocupat a preus constants per comunitats autònomes

Font: FUNCAS

Gràfic I-1.37. Previsió del percentatge de variació anual 2019 de la productivitat per ocupat a preus constants per comunitats autònomes

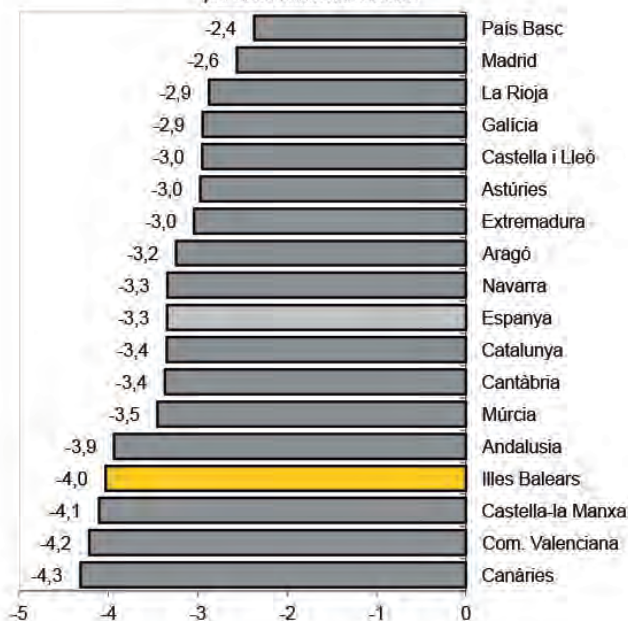

Font: FUNCAS

	Mitjanes anuals			2017	Previsions	
	2001-2007	2008-2013	2014-2018		2018	2019
Andalusia	2,7	-3,9	2,4	2,4	2,3	1,6
Aragó	1,5	-3,2	2,2	2,7	1,7	1,8
Astúries	2,9	-2,9	1,8	3,2	1,4	1,9
Illes Balears	0,8	-4,0	1,7	1,7	1,4	0,4
Canàries	1,8	-4,3	2,3	1,9	2,9	1,0
Cantàbria	2,1	-3,4	1,6	2,2	1,7	1,6
Castella i Lleó	1,9	-2,9	2,1	2,6	1,3	2,0
Castella-la Manxa	1,7	-4,1	2,5	3,0	2,4	2,5
Catalunya	1,3	-3,4	2,1	2,4	0,9	0,9
Com. Valenciana	1,3	-4,2	2,6	2,6	2,1	1,3
Extremadura	1,9	-3,0	2,4	3,4	1,8	2,3
Galícia	3,1	-3,0	2,0	2,6	1,8	1,7
Madrid	1,9	-2,5	1,8	1,6	1,5	1,3
Múrcia	2,8	-3,4	2,2	3,0	1,0	1,0
Navarra	0,7	-3,3	1,9	2,0	1,2	1,5
País Basc	2,1	-2,4	1,8	2,0	1,4	1,5
La Rioja	0,5	-2,9	1,7	1,8	1,0	1,5
Espanya	1,9	-3,4	2,2	2,4	1,7	1,4

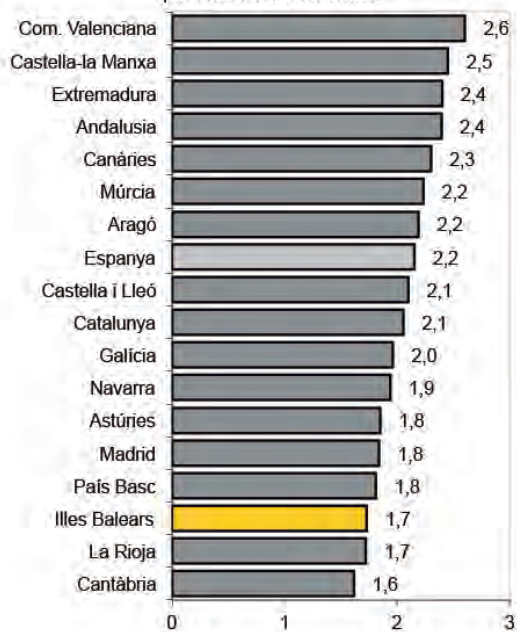
Font: FUNCAS

Gràfic I-1.38. % de variació anual 2008-2013 de la taxa d'ocupació de la població resident per comunitats autònomes

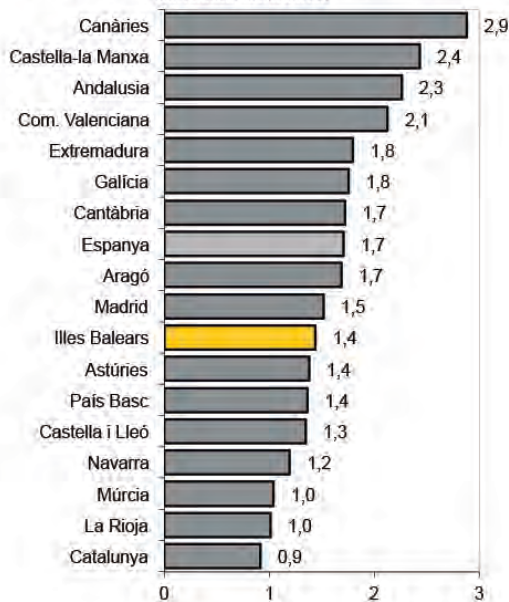
Font: FUNCAS

Gràfic I-1.39. % de variació anual 2014-2018 de la taxa d'ocupació de la població resident per comunitats autònomes

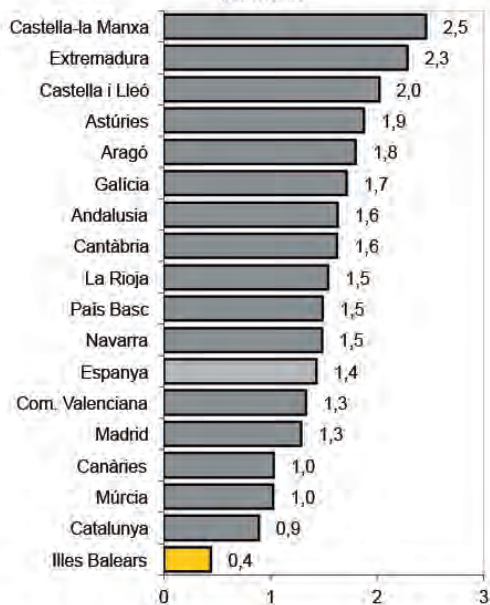
Font: FUNCAS

Gràfic I-1.40. Previsió del percentatge de variació anual 2018 de la taxa d'ocupació de la població resident per comunitats autònomes

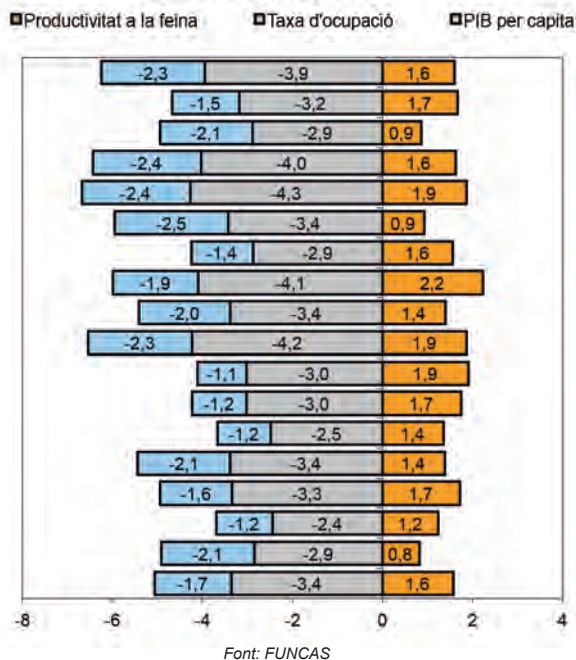
Font: FUNCAS

Gràfic I-1.41. Previsió del percentatge de variació anual 2019 de la taxa d'ocupació de la població resident per comunitats autònomes

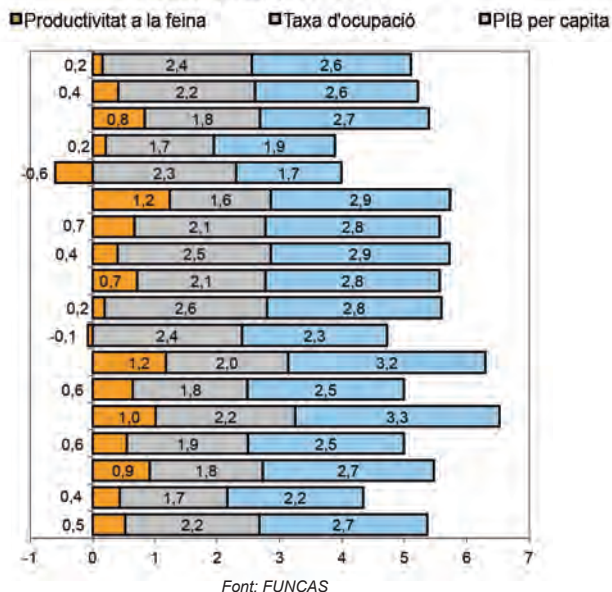

Font: FUNCAS

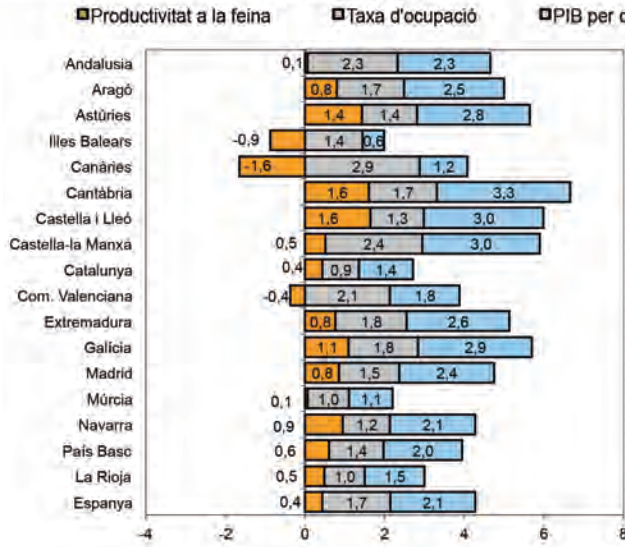
Gràfic I-1.42. Previsions de creixement del PIB per comunitats autònomes (% de variació anual) (2008-2013)

Gràfic I-1.43. Previsions de creixement del PIB per comunitats autònomes (% de variació anual) (2014-2018)

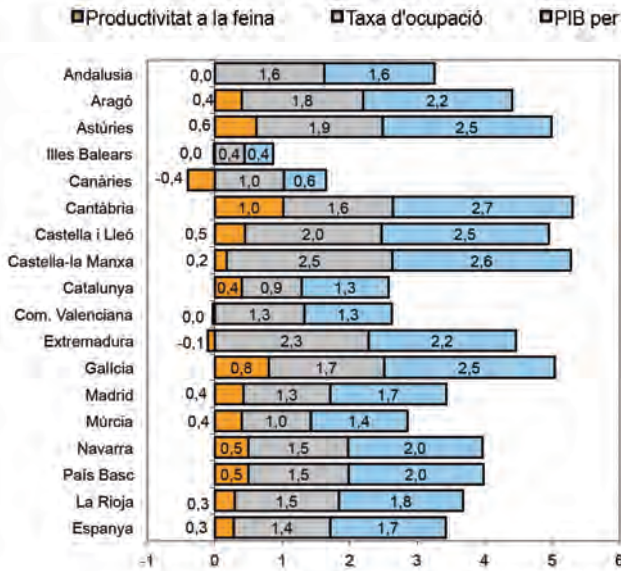

Gràfic I-1.44. Previsions de creixement del PIB per comunitats autònomes (% de variació anual) (2018)

Font: FUNCAS

Gràfic I-1.45. Previsions de creixement del PIB per comunitats autònomes (% de variació anual) (2019)

Font: FUNCAS

Quadre I-1.21. Factor de creixement de la participació dels salaris en la renda regional per CA (2008-2017)		
	2008-2017	Variable explicativa (*)
Castella i Lleó	0,977	-0,025
La Rioja	0,976	-0,026
Madrid	0,969	-0,036
Astúries	0,968	-0,035
Navarra	0,958	-0,047
País Basc	0,957	-0,049
Espanya	0,948	-0,059
Galícia	0,947	-0,063
Illes Balears	0,946	-0,065
Cantàbria	0,944	-0,065
Catalunya	0,943	-0,066
Com. Valenciana	0,939	-0,070
Múrcia	0,938	-0,070
Canàries	0,937	-0,070
Extremadura	0,934	-0,076
Aragó	0,930	-0,079
Andalusia	0,925	-0,085
Castella-la Manxa	0,921	-0,090

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

(*) Diferència de creixement entre els salaris, els horaris i la productivitat.

REQUADRE I.1.

LA RENDA MUNICIPAL DISPONIBLE DE LES LLARS

Francisco Javier Franconetti,
PROFESSOR TITULAR DE L'ESCOLA UNIVERSITÀRIA DE
TURISME FELIPE MORENO

Introducció

Les llars, com a consumidors, es poden definir com petits grups de persones que comparteixen un mateix allotjament i posen en comú una part o la totalitat de les seves rendes i del seu patrimoni, a la vegada que consumeixen col·lectivament determinats béns i serveis, principalment, allotjament i alimentació. Aquesta definició pot completar-se amb el fet que hi hagi vincles familiars o afectius.

Les llars inclouen des d'individus o grups d'individus amb la funció principal de consumir fins a persones que viuen amb institucions de forma permanent (ordes religiosos, pacients de llarga durada, presos amb condemnes elevades, ancians que viuen en residències, etc.), organismes autònoms o institucions sense fins de lucre.

La renda bruta disponible (RBD) es defineix com l'import disponible per al consum final o l'estalvi, i reflecteix les operacions corrents, excloses explícitament les transferències de capital, els guanys i les pèrdues de possessions reals i les conseqüències de les catàstrofes naturals.

Disposar d'aquesta informació, tant en termes agregats com per capita, és d'una importància vital a l'hora de decidir, aplicar, revisar i, si escau, corregir els objectius i les accions de política econòmica, especialment pel que fa a la distribució de la riquesa.

Com a resultat del conveni de col·laboració entre el Consell Econòmic i Social de les Illes Balears (CES) i l'Institut Balear d'Estadística (IBESTAT), s'han presentat recentment les primeres estimacions de la renda bruta disponible de les llars per municipis, tant en termes agregats com per capita.

De forma esquemàtica, partint de l'assignació de renda primària i per al període del 2012 al 2105, es disposa de sèries tan relle-

vants com la remuneració d'assalariats (retribució percebuda per un treballador del seu ocupador a canvi de feina); l'excedent brut d'explotació, que està compost per rendes mixtes (en el cas de les llars, remuneració del treball quan es fa per compte propi o amb membres de la família) i lloguers imputats, és a dir, a disposició dels seus titulars, i, en darrer lloc, les rendes de la propietat (rendes d'actius financers i lloguers). A partir del saldo resultant anterior, s'obté la distribució secundària de la renda, això és, prestacions socials, altres transferències corrents, impostos sobre la renda, patrimoni, cotitzacions socials i altres transferències corrents, el romanent final dels quals és la sèrie de renda bruta disponible.

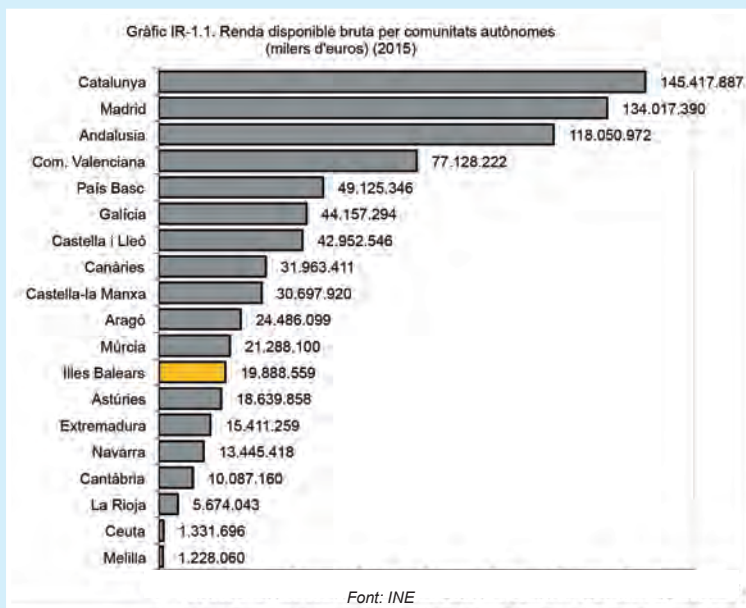
L'anàlisi se centrarà en la distribució secundària de la renda i, especialment, en allò que està relacionat amb la renda bruta disponible i la renda bruta disponible per capita.

Renda bruta disponible per comunitats autònomes

Segons dades facilitades per l'INE, les Illes Balears ocupen la dotzena posició en el rànquing de comunitats autònomes per renda bruta disponible durant el període del 2010 al 2015, amb 19,9 milers de milions d'euros. La gran majoria de les comunitats autònomes han mantingut la mateixa posició en aquest període, excepte Canàries, que passa de la novena posició a la vuitena el 2012, de manera que supera Castella-la Manxa. El rànquing el lideren les comunitats autònomes de Catalunya, Madrid i Andalusia, i el tanquen Melilla, Ceuta i La Rioja. (Vegeu el gràfic IR-1.1.)

Aquest ordre canvia substancialment si es fa a partir de la renda bruta disponible per capita.

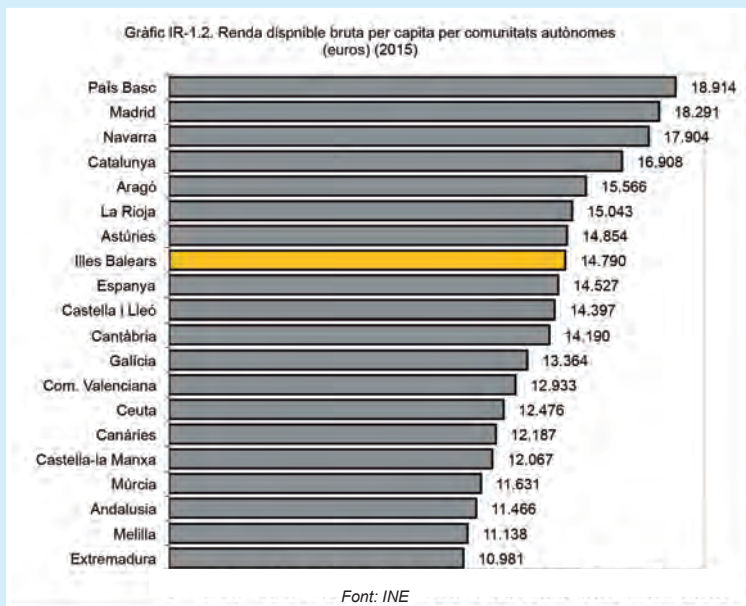
Així, començant per les primeres posicions, Catalunya passa de la primera posició a la quarta; Madrid sí que manté en totes dues sèries la segona plaça, però Andalusia passa de ser la tercera en renda bruta disponible a la tercera, però a la coa en termes per capita. Les Illes Balears són de les que millora po-

sició, ja que passa de la dotzena posició, ja indicada, a la vuitena en termes per capita, encara que està situada just per sobre de la mitjana estatal. (Vegeu el gràfic IR-1.2.)

A partir de les dades de l'INE, en el període analitzat també s'observen poques varia-

cions en les posicions de les diferents comunitats autònomes, però sí que es pot esmentar la pujada, el 2011, de la divuitena posició, penúltima, a la dissetena d'Andalusia, que supera Melilla i el Principat d'Astúries, que passa el 2012 de la vuitena a la setena, en perjudici de les Illes Balears.

Amb dades del 2015, cal destacar també comunitats autònomes com Navarra, que, ocupant la quinzena posició en renda bruta disponible, passa a la tercera posició en termes per capita. En una situació semblant destaquen La Rioja i el Principat d'Astúries.

En sentit invers, destaca Andalusia, que lidera el diferencial per la coa, en passar de la tercera posició en renda bruta disponible a la dissetena en termes per capita. També cal esmentar la Comunitat Valenciana, que passa de la quarta posició a la dotzena; Castella-la Manxa, que passa de la novena a la quinzena, i Canàries, que passa de la vuitena a la catorzena. (Vegeu el quadre IR-1.1.)

Distribució de la renda bruta disponible, per capita i per ille

La major superfície de Mallorca i la capitalitat de Palma expliquen un pes més gran d'aquesta illa respecte a la resta de l'arxipèlag, encara que cal ressenyar que des del 2012 s'observa una pèrdua suau de Mallorca i Menorca a favor d'Eivissa.

Si el 2012 el pes de Mallorca sobre la renda bruta disponible de les Illes Balears era del 79,4%, el 2015 passa al 79,1%; les dades de Menorca són del 8,2% i 7,9% respectivament, però a Eivissa puja de l'11,7% al 12,1%. Formentera queda en un invariànt 0,8%. (Vegeu el quadre IR-1.2. i el gràfic IR-1.3.)

Però aquest comportament no se cenyeix ni a aquests anys ni a aquesta variable econòmica. A partir de la informació recollida per l'EUROSTAT, s'ha fet el mateix exercici, però amb el valor afegit brut (VAB) a preus de producció del 2008 al 2016, període que engloba des de l'inici de la gran recessió fins a les dades més recents disponibles.

El resultat és fins i tot més evident que el que s'ha exposat anteriorment. El 2008, amb un VAB total de 24.988,2 milions d'euros, Mallorca aportava el 82,7%; Menorca, el 7,1%, i Eivissa i Formentera, el 10,3%. El 2016, amb un VAB total de 26.428,3 milions d'euros, Mallorca aportava un 80,7%; Menorca, un 6,3%, i Eivissa i Formentera, un 12,9%.

La causa és que les Pitiüses han crescut durant aquests anys a una taxa mitjana del 3,67%, enfront del 0,41% de Mallorca i del -0,69% de Menorca; en conjunt la taxa mitjana de creixement de l'economia balear és del 0,70%. (Vegeu el quadre IR-1.3.)

Si s'analitza la renda bruta disponible en termes per capita en el període del 2012 al 2015, els resultats difereixen dels obtinguts amb la dada agregada. Així, la renda bruta disponible per capita a les Illes Balears durant el 2015 va ser de 14.790,15 euros. Però en aquest cas només Mallorca va presentar un valor superior, en concret, 1,7 punts per sobre, fins als 15.043,18 euros. La resta presenta valors per sota: Menorca, -3,8 punts; Eivissa, -5,5 punts, i Formentera, -27,9 punts, la qual supera escassament els 10.000 euros per capita. (Vegeu el quadre IR-1.4 i el gràfic IR-1.4.)

La renda bruta disponible per capita és el resultat del quocient de la renda bruta disponible per la població; per això, el seu comportament depèn d'aquestes sèries. D'aquesta forma, els 14.511,44 euros de renda bruta disponible per capita de les Illes Balears el 2012 i els 14.790,15 euros el 2015 es poden explicar comparant la taxa mitjana de creixement de la renda bruta disponible del període (1,40%) enfront de l'observada per a la població (0,76%), de la qual cosa resulta que el creixement mitjà de la renda bruta disponible per capita ha presentat a les Illes Balears un augment mitjà del 2012 al 2015 d'un 0,64% a l'any.

Aquest resultat és molt similar al de Mallorca, com a conseqüència de l'elevat pes de l'economia d'aquesta illa sobre el total. En el cas de Menorca, el creixement mitjà de la renda bruta disponible és molt discret (0,12%), enfront d'una suau caiguda de la població del -0,39% anual, la qual cosa fa que el creixement de la renda bruta disponible per capita creixi 0,51% de mitjana del 2012 al 2015.

El cas d'Eivissa presenta un creixement mitjà anual de la renda bruta disponible molt dinàmic (2,77%), però al seu torn és l'illa amb més creixement de la seva població (2,27%), fet que contraresta forces i acosta la taxa mitjana de creixement a la dada de Menorca, amb un 0,50%.

El cas de Formentera és peculiar, ja que presenta, en primer lloc, un dinamisme de la renda bruta disponible superior fins i tot a Eivissa, on creix a una taxa mitjana anual del 2,95%, però la població ha augmentat a una taxa mitjana de gairebé el doble (5,26%); com a conseqüència, l'efecte total és negatiu (caiguda de la renda bruta disponible per capita del -2,31%), i passa dels 11.394,89 euros per capita el 2012 als 10.661,08 euros el 2015. Si bé, ateses les particularitats de l'illa i en un estudi més profund, que excedeix de l'objectiu d'aquest treball, es poden trobar arguments que justifiquen aquest comportament tan desigual.

Distribució de la renda bruta disponible per Municipis

En aquest apartat s'analitza la distribució de la renda bruta disponible i la renda bruta disponible per capita a cadascun dels municipis de l'arxipèlag. El primer resultat de l'anàlisi indica que Eivissa i Formentera presenten, en termes de rànquing, una foto diferent de Mallorca i Menorca, ja que, si bé la primera presenta posicions equivalents quant a renda bruta disponible i per capita, a les segones s'observa que els municipis que destaquen en la primera renda passen a la coa quan s'ordenen en termes per capita, coincidint en la coa amb les ciutats més importants.

Mallorca

El municipi amb més renda bruta disponible a Mallorca és Palma, amb més de 6 mil milions d'euros, però passa a la posició vint-i-unena en termes per capita, amb 14.897 euros. Altres dos casos que cal remarcar són el de Manacor, amb una renda bruta disponible de 560 milions d'euros i situada en la quarta més elevada, però en termes per capita es troba en la quaranta-cinquena posició amb 13.605 euros (la quarta per la part de dalt), i el d'Inca, amb 418 milions en termes agregats (en la sisena posició per la part de dalt) i 13.339 euros en termes per capita (en la cinquanta-unena posició). Cal tenir en compte que són 53 els municipis de Mallorca. El que comparteix la darrera posició tant en termes agregats com per capita és Escorca, amb 3

milions d'euros i 12.536 euros respectivament.

A la part de dalt, destaquen, entre d'altres, els casos de Valldemossa, amb un poc més de 44 milions de renda bruta disponible (trenta-quatre posició) i 21.458 euros en termes per capita (la més alta de Mallorca i de les Illes Balears); Deià, situada en la quaranta-vuitena posició en termes agregats i en tercera posició en termes per capita, amb 19.534 euros, i Esporles, amb una renda bruta disponible de gairebé 100 milions d'euros (vint-i-quatre posició) i en termes per capita la segona més alta de Mallorca i de les Illes Balears, amb 19.837 euros. (Vegeu el quadre IR-1.5.)

Menorca

Com en el cas de Mallorca, les principals ciutats de Menorca estan per sota de la mitjana en termes per capita, malgrat participar amb força en termes agregats.

Maó, amb 420 milions d'euros, està al capdavant en termes de renda bruta disponible, però passa a la quarta posició, amb 14.883 euros, en termes per capita. Per sota hi ha Ciutadella, que, sent la segona en termes agregats, amb 387 milions d'euros, baixa a la darrera posició en termes per capita, amb 13.213 euros.

A l'altra banda hi ha Alaior, que, amb 138 milions d'euros de renda bruta disponible (tercera posició), puja fins a la primera en termes per capita (15.230 euros), o Ferrières, que, amb 68 milions d'euros en termes agregats (setena posició), és la tercera en termes per capita (14.917 euros). (Vegeu el quadre IR-1.6.)

Eivissa i Formentera

A diferència dels casos anteriors, a Eivissa i Formentera s'observa més correlació entre el rànquing de renda bruta disponible i de renda bruta disponible per capita.

Així, Eivissa, amb 795 milions d'euros, és el municipi amb més renda bruta disponible a l'illa, i, amb 15.474 euros, és el que té més

renda bruta disponible per capita; el segueix Santa Eulària des Riu, tant en termes agregats (495 milions d'euros) com en termes per capita (13.448 euros).

Per sota, en tots dos rànquings, hi ha Sant Joan, que ocupa la darrera posició en termes agregats i la cinquena en termes per capita, i Formentera, la cinquena en renda bruta disponible i la sisena en termes per capita. (Vegeu el quadre IR-1.7.)

Assignació primària de renda per illes

A continuació, s'analitza la font d'ingressos de les Illes per illes en termes agregats. En concret, per remuneracions dels assalariats, excedents bruts d'explotació i rendes mixtes, que engloben principalment la remuneració del treballador autònom i, si escau, els seus familiars, juntament amb lloguers imputats pels immobles a disposició del seu propietari i, en darrer lloc, les rendes de la propietat, o bé per actius financers, o bé per lloguers.

A les Illes Balears, el 2012, el 66,7% dels ingressos de totes les Illes procedien de remuneracions dels assalariats, és a dir, de les rendes del treball; el 29,29%, d'excedents bruts d'explotació i rendes mixtes, i el 3,98% restant, de les rendes de la propietat.

El 2015, el pes dels ingressos procedents de l'excedent brut d'explotació i de les rendes mixtes cau -1,8 punts percentuals, dels quals 0,25 punts passen a rendes del treball; els 1,57 punts restants s'han desviat a rendes de la propietat. A Mallorca i Menorca els percentatges tenen certa similitud amb les dades agregades; a diferència del cas d'Eivissa, on l'excedent brut d'explotació i les rendes mixtes cauen -3 punts (gairebé el doble de la dada agregada), dels quals 0,8 punts passen a rendes del treball, però els 2,26 punts restants passen a rendes de la propietat.

En resum, per illes, els ingressos procedents d'excedents bruts d'explotació i rendes mixtes perden pes en benefici, en menor mesura, de les rendes del treball, i principalment a favor d'ingressos procedents de les rendes de la propietat, principal evidència dels coneguts problemes dels arrendaments d'immobles. (Vegeu el quadre IR-1.8.)

Assignació primària de renda per municipi

A les Illes Balears, el 2015, el 67% dels ingressos de les Illes procedeixen de les rendes del treball; el 27,5%, dels excedents bruts d'explotació i les rendes mixtes, i el 5,6% restant, de les rendes de la propietat.

El 2015, els municipis on les rendes del treball pesen més són Consell (73,56%), Marratxí (73,23%) i Palma (72,39%), i cal baixar al lloc dissetè per trobar el primer municipi de fora de Mallorca, Ferreries (68,04%), i dos llocs més avall, Eivissa capital (67,94%).

Per la part baixa, el municipi on les rendes del treball pesen menys és Deià, on el 36,24% dels ingressos de les Illes procedeixen de rendes del treball; el 59,9%, d'excedents bruts d'explotació i rendes mixtes, i el 3,8% restant, de rendes de propietat. En una situació similar hi ha Escorca (41,39% de rendes del treball), Fornalutx (45,5%), Valldemossa (48,14%), es Mercadal en la cinquena posició (50,54%) i Sant Joan de Labritja en la dotzena posició (56,63%).

Mallorca

El 2015, el 67,9% dels ingressos de les Illes de Mallorca procedeix de rendes del treball; el 26,7% restant, d'excedents bruts d'explotació, i el 5,4%, de rendes de la propietat.

Si es comença pels municipis on més ha augmentat el pes de les rendes de la propietat, destaquen principalment dos: Esporles, on han passat de representar el 2012 el 3,15% del total d'ingressos de les Illes a un 16,81% el 2015, a costa d'una caiguda de -9,3 punts percentuals del pes de les rendes del treball i de -4,4 punts d'excedents bruts d'explotació i rendes mixtes, i Valldemossa, que passa d'un pes del 9,34% el 2012 a 18,08% el 2015. En aquest cas, els 8,7 punts percentuals de creixement van en detriment principalment dels ingressos procedents dels excedents bruts d'explotació i les rendes mixtes i, en menor mesura (-1,6 punts percentuals) de les rendes del treball. (Vegeu el quadre IR-1.9.)

Es pot identificar un altre grup de municipis on el pes de les rendes del treball ha aug-

mentat en el període del 2012 al 2015, i generalment en perjudici dels excedents bruts d'explotació i de les rendes mixtes. Així, hi ha sa Pobla, on les rendes del treball han augmentat en 6,8 punts percentuals, d'un 56,72% a un 63,49%; Muro, que ha passat d'un 58,48% a un 64,17%, i altres municipis amb comportaments similars, com Escorca, Andratx, ses Salines, Llubí, Son Servera o Felanitx.

Destaca un municipi que ha presentat un creixement dels excedents bruts d'explotació i les rendes mixtes en el període del 2012 al 2015: Fornalutx, que passa d'un 45,28% a un 49,63%, és a dir, augmenta un poc més de 4 punts percentuals; el següent és Estellencs, que puja 2,8 punts (d'un 41,86% a un 44,65%), i Capdepera, que puja 2,4 punts (d'un 34,23% a un 36,66%).

Menorca

En aquest cas, el pes de les rendes del treball el 2015 és del 63,9%; dels excedents bruts d'explotació i les rendes mixtes, del 31,1%, i de les rendes de la propietat, del 5%. Respecte al 2012, les primeres han pujat 0,7 punts percentuals, els segons han caigut -1,3 punts i les terceres han augmentat 1,3 punts. Així, com en el cas anterior, les rendes de propietat creixen en importància en detriment dels excedents bruts d'explotació i les rendes mixtes.

Els municipis on les rendes del treball pesen més són, per ordre, Ferreries (68%), Maó (67,2%) i es Castell (65,4%), on pesen menys són es Mercadal (50,5%), es Migjorn Gran (61,6%) i Alaior (61,4%).

Pel que fa a les rendes de la propietat, destaca Sant Lluís, amb un pes del 7,6% el 2015, amb 2 punts percentuals més des del 2012, seguit de Ciutadella, amb el 5,4% i amb el mateix creixement que Sant Lluís durant el mateix període.

En aquest període analitzat, tots els municipis presenten caigudes del pes de l'excedent brut d'explotació i les rendes mixtes. Cal remarcar Sant Lluís, que el 2015 presenta un pes del 30,9%, la qual cosa representa 6 punts percentuals menys que el 2012.

Aquesta pèrdua es reparteix en 4 punts de creixement de les rendes del treball i 2 punts de les rendes de la propietat.

Eivissa i Formentera

La distribució dels ingressos de les llars a Eivissa el 2015 mostra que el 63,7% procedeixen de rendes del treball; el 29,8%, dels excedents bruts d'explotació i les rendes mixtes, i el 6,4%, de les rendes de la propietat. Des del 2012, els segons han caigut -3,1 punts percentuals, en benefici de les rendes del treball (0,8 punts percentuals), però principalment en benefici de les rendes de la propietat (2,3 punts percentuals).

En el període analitzat, Eivissa és el municipi on les rendes del treball pesen més, amb un 67,9%, seguit de Sant Antoni de Portmany. Pesen menys a Sant Joan de Labritja (56,6%), Santa Eulària des Riu (57,5%) i Formentera (58,2%).

El 2015, les rendes de la propietat pesen més a Formentera (9,1%), Sant Joan de Labritja (8,6%) i Eivissa (6,9%), que presenten creixements de 0,4, 3 i 2,8 punts percentuals respectivament en relació amb el 2012. La distribució de Formentera no ha variat en el període analitzat, a diferència dels altres dos municipis, en els quals ha augmentat substancialment el pes de les rendes de la propietat.

Dinamisme dels municipis

En aquest apartat es comença presentant els municipis, seleccionats per illes, en els quals s'ha observat, tant en termes agregats com per capita, més i menys dinamisme de la renda bruta disponible en el període del 2012 al 2015. (Vegeu els quadres [IR-1.10.](#) i [IR-1.11.](#))

Segons la dada agregada i per Mallorca, el municipi més dinàmic ha estat Esporles, que ha tingut una taxa mitjana acumulativa de creixement del 6,5% i que ha passat de 87 milions el 2012 a gairebé 100 milions d'euros el 2015; també és la més dinàmica de les Illes Balears. A la mateixa illa, el municipi que ha presentat un pitjor comportament ha

estat Escorca, que ha tingut un creixement mitjà anual del -3,6% i que ha passat de 3,4 milions d'euros el 2012 a 3 milions d'euros el 2015.

En el cas de Menorca, el més dinàmic ha estat el municipi des Mercadal, encara que amb una taxa mitjana anual de tot just un 1%. És el més baix de tot l'arxipèlag i és superat fins i tot pels menys dinàmics d'Eivissa i Formentera. El que ha presentat el pitjor comportament a Menorca ha estat Sant Lluís, amb una taxa mitjana de -2,6%.

Els casos d'Eivissa i Formentera presenten una diferència respecte a Mallorca i Menorca, i és que els municipis que tenen pitjor comportament presenten, a la vegada, taxes mitjanes de creixement positives, són els casos Sant Antoni de Portmany (2,3%) o Formentera (2,9%). El municipi més dinàmic d'Eivissa el 2015 ha estat Sant Joan de Labritja, que ha tingut un creixement mitjà del 4% i que ha passat de 62 milions d'euros el 2012 a 69,7 milions d'euros el 2015.

En termes per capita, el municipi més dinàmic a Mallorca i a les Illes Balears ha estat

Santanyí, que ha tingut un creixement mitjà acumulatiu del 5,4% i que ha passat de 15.479 euros a 16.416 euros per capita. El que ha tingut pitjor comportament ha estat Puigpunyent, amb un descens del -3,9%.

En el cas de Menorca, hi ha el mateix municipi en termes agregats i per capita; es Mercadal és el més dinàmic, amb un creixement mitjà del 2,4%, i en la mateixa situació es troba Sant Lluís, que té també el pitjor comportament, amb un descens del -3,6%.

En el cas d'Eivissa, el creixement mitjà presenta resultats substancialment molt més discrets en termes per capita que en termes agregats. Així, Eivissa capital és el més dinàmic, ja que ha tingut un discret 1,4% de creixement mitjà i ha passat de 14.839 euros a 15.473 euros per capita.

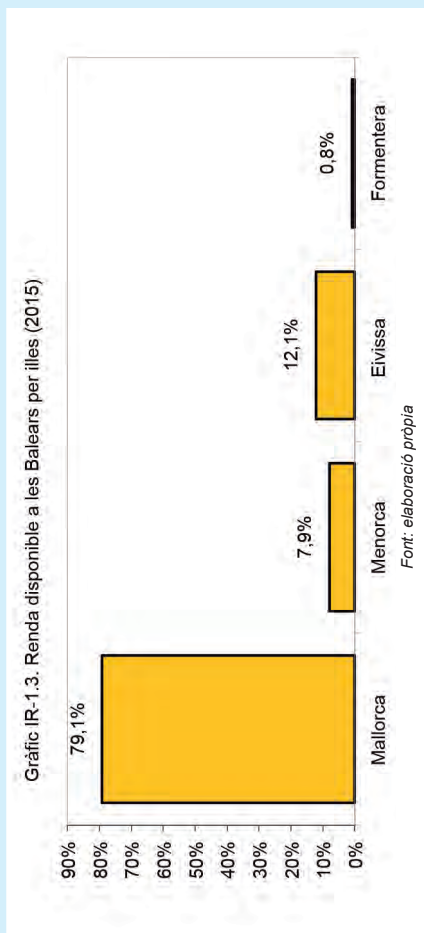
Finalment, a Formentera hi ha hagut una caiguda mitjana anual del -2,2% de la seva renda bruta disponible per capita en el període del 2012 al 2015.

QUADRE IR-1.1. Renda disponible bruta i per capita per comunitats autònomes (2015)		
	Renda disponible bruta (milers d'euros)	Renda disponible bruta per capita (euros)
Pais Basc	49.125.346	18.914
Madrid	134.017.390	18.291
Navarra	13.445.418	17.904
Catalunya	145.417.887	16.908
Aragó	24.486.099	15.566
La Rioja	5.674.043	15.043
Astúries	18.639.858	14.854
Illes Balears	19.888.559	14.790
Castella i Lleó	42.952.546	14.397
Cantàbria	10.087.160	14.190
Galícia	44.157.294	13.364
Com. Valenciana	77.128.222	12.933
Ceuta	1.331.696	12.476
Canàries	31.963.411	12.187
Castella-La Manxa	30.697.920	12.067
Múrcia	21.288.100	11.631
Andalusia	118.050.972	11.466
Melilla	1.228.060	11.138
Extremadura	15.411.259	10.981

Font: INE

QUADRE IR-1.2. Renda disponible bruta a les Balears per illes (milers d'euros) (2012-2015)				
	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Formentera
2012	16.025.303	12.716.288	1.318.480	1.867.470
2013	15.861.166	12.599.338	1.276.858	1.860.249
2014	16.171.554	12.830.831	1.290.132	1.920.741
2015	16.709.050	13.224.612	1.323.233	2.026.929

Font: IBESTAT, CES i elaboració pròpia

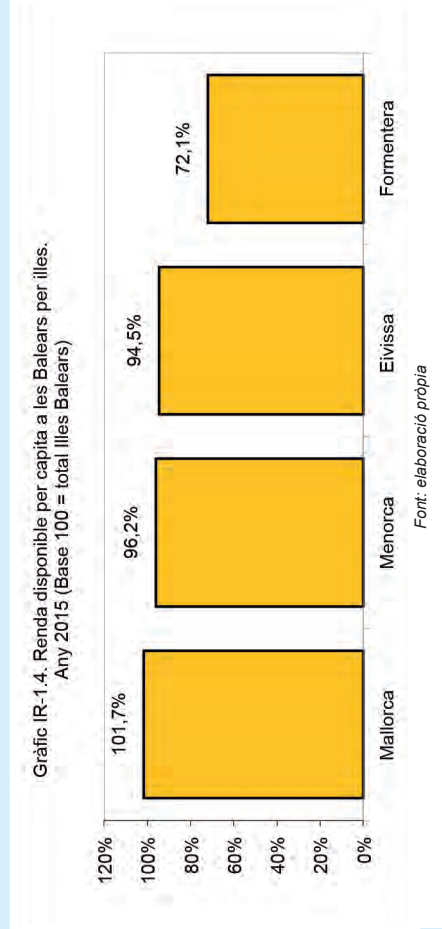

QUADRE IR-1.3. Valor afegit brut a les Balears per illes (milions d'euros) (2008-2016)									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Illes Balears	24.988	24.386	23.989	23.922	23.532	23.270	23.935	25.059	26.428
Mallorca	20.656	20.129	19.702	19.569	19.166	18.913	19.369	20.264	21.335
Menorca	1.770	1.710	1.674	1.636	1.570	1.558	1.574	1.606	1.675
Eivissa-Formentera	2.563	2.547	2.613	2.717	2.796	2.799	2.992	3.189	3.419

Font: IBESTAT, CES i elaboració pròpia

QUADRE IR-1.4. Renda disponible bruta per capita a les Balears per illes (euros) (2012-2015)					
	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
2012	14.511	14.721	14.005	13.778	11.395
2013	14.254	14.528	13.579	13.306	10.674
2014	14.433	14.709	13.803	13.483	10.636
2015	14.790	15.043	14.221	13.980	10.661

Font: IBESTAT, CES i elaboració pròpia

QUADRE IR-1.5. Rànquing de la renda disponible bruta a les Illes balears per municipis de Mallorca (2015)		
	Renda disponible bruta (milers d'euros)	Renda disponible bruta per capita (euros)
Valldemossa	44.016	21.458
Esporles	99.891	19.837
Deià	14.249	19.534
Andratx	198.365	17.479
Bunyola	116.985	17.051
Artà	128.630	17.034
Campos	169.156	16.715
Marratxí	603.697	16.517
Santanyi	190.057	16.417
Calvià	842.277	16.358
Mancor de la Vall	21.892	16.198
Santa Eugènia	26.883	16.042
Banyalbufar	8.925	15.920
Selva	62.822	15.786
Santa Maria del Camí	107.900	15.777
Llucmajor	557.932	15.753
Sant Llorenç des Cardassar	130.539	15.664
Estellencs	5.282	15.367
Pollença	252.548	15.318
Alaró	82.393	15.267
Puigpunyent	31.508	15.262
Sóller	213.073	15.260
Sant Joan	31.594	15.175
Búger	15.687	15.003
ses Salines	76.942	14.988
Capdepera	175.024	14.981
Sencelles	47.074	14.930
Algaida	82.618	14.927
Palma	6.105.211	14.897
Muro	101.934	14.820
Montuïri	42.904	14.714
Campanet	37.868	14.665
Alcúdia	291.387	14.412
Ariany	12.747	14.305
Binissalem	114.244	14.225
Porreres	76.430	14.184
Felanitx	251.126	14.097
Sineu	51.946	14.057
sa Pobla	181.328	13.962
Fornalutx	10.013	13.922
Petra	40.029	13.894
Consell	54.893	13.893
Santa Margalida	164.718	13.794
Vilafranca de Bonany	41.044	13.772
Manacor	559.107	13.605
Son Servera	158.767	13.555
Lloseta	78.031	13.526
Lloret de Vistalegre	17.049	13.516
Maria de la Salut	29.011	13.420
Llubí	29.873	13.419
Inca	418.273	13.339
Costitx	15.688	12.726
Escorca	3.027	12.536

Font: IBESTAT, CES i elaboració pròpia

	Renda disponible bruta (milers d'euros)	Renda disponible bruta per capita (euros)
Alaior	138.057	15.230
es Castell	115.358	14.996
Ferrerías	68.700	14.917
Maó	419.960	14.883
es Migjorn Gran	20.731	14.398
es Mercadal	72.260	14.087
Sant Lluís	100.787	13.300
Ciutadella de Menorca	387.380	13.213

Font: IBESTAT, CES i elaboració pròpia

	Renda disponible bruta (milers d'euros)	Renda disponible bruta per capita (euros)
Eivissa (cap.)	795.384	15.474
Santa Eulària des Riu	495.343	13.448
Sant Antoni de Portmany	320.248	13.176
Sant Josep de sa Talaia	346.270	13.113
Sant Joan de Labritja	69.683	11.537
Formentera	134.276	10.661

Font: IBESTAT, CES i elaboració pròpia

	Remuneració d'assalariats	EBE/rendes Mixtes	Saldo de les rendes de la propietat	Saldo de les rendes primàries brutes
Illes Balears	12.721.761	5.217.438	1.054.064	18.993.263
Mallorca	10.164.148	3.993.491	811.608	14.969.246
Menorca	933.610	454.170	72.901	1.460.681
Eivissa	1.527.097	715.258	154.342	2.396.698
Formentera	96.907	54.519	15.212	166.638

Font: IBESTAT, CES

QUADRE IR-1.9. Compte d'assignació de la renda primària a les Illes Balears per municipis (2015)				
	Remuneració d'assalariats	EBE/rendes mixtes	Saldo de les rendes de la propietat	Saldo de les rendes primàries brutes
Illes Balears	12.721.761	5.217.438	1.054.064	18.993.263
Mallorca	10.164.148	3.993.491	811.608	14.969.246
Alaró	66.623	21.844	6.622	95.089
Alcúdia	209.096	106.593	16.751	332.440
Algaida	61.924	25.078	6.049	93.052
Andratx	114.349	95.663	9.918	219.929
Ariany	7.716	4.668	817	13.200
Artà	73.876	58.083	5.470	137.430
Banyalbufar	4.906	4.275	410	9.591
Binissalem	91.922	35.961	4.102	131.986
Búger	11.750	4.454	776	16.980
Bunyola	94.475	30.422	7.880	132.776
Calvià	557.114	342.841	70.423	970.378
Campanet	27.752	10.884	1.918	40.554
Campos	109.414	68.857	5.987	184.257
Capdepera	115.139	70.636	6.904	192.679
Consell	46.605	14.937	1.812	63.354
Costitx	11.856	5.283	778	17.918
Deià	5.622	9.300	592	15.514
Escorca	1.577	2.128	104	3.810
Esporles	69.915	26.148	19.415	115.478
Estellencs	3.082	2.639	189	5.910
Fejanitx	166.753	89.871	12.725	269.348
Formalutx	5.044	5.501	540	11.085
Inca	327.166	123.035	17.260	467.461
Lloret de Vista Alegre	12.936	5.047	879	18.862
Llõseta	59.956	23.107	3.325	86.388
Llubi	21.959	8.642	1.677	32.278
Llucmajor	451.461	171.263	17.616	640.341
Manacor	408.126	174.740	32.264	615.131
Mancor de la Vall	17.842	7.109	548	25.500
Maria de la Salut	19.790	9.587	1.016	30.393
Marratxí	524.183	168.529	23.090	715.802
Montuïri	30.480	13.725	2.123	46.328
Muro	70.479	33.445	5.904	109.828
Palma	5.051.111	1.511.427	414.808	6.977.346
Petra	27.271	12.862	2.205	42.338
sa Pobla	123.747	62.375	8.779	194.901
Pollença	156.429	104.727	16.491	277.647
Porreres	51.788	25.914	4.619	82.321
Puigpunyent	24.020	11.043	1.269	36.332
ses Salines	48.310	30.088	4.172	82.571
Sant Joan	19.931	11.076	1.824	32.832
Sant Llorenç	86.701	47.051	6.243	139.995
Santa Eugènia	22.087	8.031	1.387	31.505
Santa Margalida	125.025	53.544	7.240	185.808
Santa Maria del Camí	89.740	30.508	4.071	124.319
Santanyí	114.109	85.403	10.549	210.061
Selva	43.550	24.045	2.264	69.858
Sencelles	36.946	14.210	2.061	53.217
Sineu	36.530	16.062	2.242	56.835
Sóller	138.371	84.444	15.888	238.703
Son Servera	114.612	53.562	9.275	177.449
Valldemossa	23.880	16.759	8.969	49.608
Vilafranca de Bonany	29.101	14.067	1.364	44.532
Menorca	933.610	454.170	72.901	1.460.681
Alaior	93.649	51.283	7.556	152.489
es Castell	81.351	37.947	5.093	124.390
Ciutadella de Menorca	270.845	133.944	23.059	427.848
Ferrieres	54.215	22.207	3.255	79.678
Maó	309.039	129.742	20.944	459.724
es Mercadal	39.959	35.783	3.325	79.067
Migjorn Gran	13.912	7.784	885	22.582
Sant Lluís	70.641	35.481	8.783	114.904
Eivissa	1.527.097	715.258	154.342	2.396.698
Eivissa	640.543	236.927	65.332	942.802
Sant Antoni de Portmany	250.265	103.075	20.666	374.006
Sant Joan de Labritja	44.013	27.023	6.687	77.723
Sant Josep de sa Talaia	257.276	140.891	21.070	419.236
Santa Eulària des Riu	335.000	207.343	40.588	582.932
Formentera	96.907	54.519	15.212	166.638
Formentera	96.907	54.519	15.212	166.638

Font: IBESTAT, CES

QUADRE IR-1.10. Renda disponible bruta dels municipis més rellevants de les Balears per illes (milers d'euros) (2012 i 2015)

	Illa	Municipi	2015	2012	Taxa mitjana acumulativa
Creixements màxims	Mallorca	Espòries	99.891	87.061	6,5%
	Menorca	es Mercadal	72.260	70.045	1,0%
	Eivissa	Sant Joan de Labritja	69.683	62.034	4,0%
	Formentera	Formentera	134.276	123.065	2,9%
Creixements mínims	Mallorca	Escorca	3.027	3.382	-3,6%
	Menorca	Sant Lluís	109.230	109.230	-2,6%
	Eivissa	Sant Antoni de Portmany	320.248	299.060	2,3%
	Formentera	Formentera	134.276	123.065	2,9%

Font: IBESTAT, CES / elaboració pròpia

QUADRE IR-1.11. Renda disponible bruta per capita dels municipis més rellevants de les Balears per illes (euros) (2012 i 2015)

	Illa	Municipi	2015	2012	Taxa mitjana acumulativa
Creixements màxims	Mallorca	Santanyi	16.417	15.480	5,4%
	Menorca	es Mercadal	14.087	13.124	2,4%
	Eivissa	Eivissa (Cap.)	15.474	14.839	1,4%
	Formentera	Formentera	10.661	11.395	-2,2%
Creixements mínims	Mallorca	Puigpunyent	15.262	17.215	-3,9%
	Menorca	Sant Lluís	13.300	14.825	-3,6%
	Eivissa	Sant Antoni de Portmany	13.176	13.502	-0,8%
	Formentera	Formentera	10.661	11.395	-2,2%

Font: IBESTAT, CES / elaboració pròpia

REQUADRE I.2.

ESTUDI SOBRE LA PROSPECTIVA ECONÒMICA, SOCIAL I MEDIAMBIENTAL DE LES SOCIETATS DE LES ILLES BALEARS A L'HORIZÓ 2030 (H2030)

Ferran Navinés,
ASSESSOR ECONÒMIC DEL CES

Consideracions generals

El 20 de novembre de 2017, el Govern va encarregar al CES l'*Estudi sobre la perspectiva econòmica, social i mediambiental de les societats de les Illes Balears a l'horitzó 2030 (H2030)*.¹

Aquesta petició, signada pel vicepresident i conseller d'Innovació, Recerca i Turisme i pel conseller de Treball, Comerç i Indústria, es concreta de la manera següent:

a) Primer s'ha d'elaborar un estudi que serveixi d'eina de reflexió i de proposta estratègica que ajudi a millorar el sentit de les polítiques de les diferents administracions públiques i que pugui ser un punt de referència per facilitar els plans estratègics i la seguretat jurídica als diferents agents econòmics i socials de la societat civil de les Illes.

b) A partir d'aquest estudi, es pretén que el CES pugui plasmar en un dictamen d'iniciativa pròpia els punts d'acord i de consens sobre la visió estratègica 2030 que la societat civil organitzada defensa per als propers anys per tal de millorar de forma sostenible els seus nivells de benestar

En aquest requadre només s'hi presenta un breu resum de l'Estudi, ja que està previst que el plenari del CES aprovi un dictamen el mes de novembre o desembre del 2019. Aquest Estudi es pot consultar en el web del CES: <http://ces.caib.es/>.

L'Estudi només reflecteix l'opinió dels 8 membres del Consell Assessor i dels 53 experts que hi han col·laborat, en cap cas la del CES, la qual es concretarà en el futur

dictamen, que elevarà al Govern al llarg del primer trimestre del 2020. Aquest resum tampoc no recull el treball dels fòrums insulars sobre l'H2030 fets al llarg dels mesos d'abril i maig del 2019, els quals també es tindran en compte per elaborar el dictamen.

Aquest Estudi no preveu un capítol específic sobre turisme, ni tampoc sobre cap altre sector econòmic com agricultura, construcció, comerç, transport, etc., ja que el Govern no ha encarregat al CES fer un pla estratègic regional (PER), ni tampoc fer un pla o una llista de plans estratègics sectorials, excepte en el cas del capítol dedicat a la política industrial, que inclou aspectes que concerneixen de ple un pla de competitivitat genèric per al conjunt d'empreses de les Illes Balears, tal com reflecteix l'anàlisi de clusterització que afecta els sistemes productius locals de les Illes Balears.

En el cas de la política científica i tecnològica, les reflexions de l'Estudi del CES s'han fet sense tenir encara l'aprovació del nou pla de ciència i tecnologia per al període 2019-2023. Sí que és cert que en el cas del turisme es pot considerar que tots els àmbits seleccionats l'afecten transversalment. En qualsevol cas, és al Govern a qui correspon elaborar un PER i, si escau, elaborar un PER turístic circumscrit al PER regional. En ambdós casos, si aquest fos el cas, seria convenient que el Govern tingués en compte el contingut de l'Estudi i del futur dictamen del CES.

Estructura de l'Estudi

L'Estudi del CES té nou capítols, que es poden desglossar en tres grans blocs:

Bloc A: Tendències de fons o globals i impactes principals en àrees estratègiques

El capítol 1, sobre escenaris demogràfics i de consum, el capítol 5, relatiu al canvi climàtic i el capítol 6, referent a forces de transformació digital, tracten de les tendències de

¹ Vegeu: http://www.caib.es/sites/ces/ca/n/consell_de_govern_el_govern_encarga_al_ces_un_analisis_de_la_realidad_economica_social_o_medioambiental_de_las_islas_para_el_horizonte_2030/?mcont=1816

fons o globals que determinen impactes en àrees que a les Balears s'han seleccionat per la seva importància estratègica: escenaris econòmics i de mercat de treball (capítol 2); capacitat de càrrega, infraestructures i mobilitat (capítol 8), i àmbits socials relatius a educació i formació (capítol 7) i benestar social (capítol 9).

Bloc B: Polítiques econòmiques estratègiques

Aquestes polítiques són les que s'inclouen en el capítol 3, sobre l'economia del coneixement, que s'ha desglossat en el capítol 3.1, sobre la política científica i tecnològica, i en el capítol 3.2, sobre la recerca en salut, i en el capítol 4, referent a la política industrial.

Bloc C: Polítiques socials

Aquestes s'han centrat en el capítol 7, sobre educació i formació, que inclou les polí-

tiques per assegurar un bons nivells d'ocupació i qualificació del capital humà del tot necessàries en una societat del coneixement que cada vegada supedita més el seus nivells de competitivitat i benestar social acumular coneixement i a transferir-lo al conjunt de la societat, i en el capítol 9, referent al benestar social, que tracta del desplegament de les polítiques de benestar social i de cohesió social, del tot necessàries en una societat que està sotmesa a la més gran pressió migratòria de l'Estat i que pateix greus passius des del punt de vista de l'estat de benestar.

Resum dels principals impactes i tendències del bloc A

Anàlisi de resultats de la dinàmica demogràfica i els seus impactes principals

Dinàmica demogràfica H2030 (dades en milers)

Població	2017	2030	Var. absoluta	%
Illes Balears	1.167	1.384	217	18,6
Espanya	44.659	48.743	2.084	4,5

Una de les principals conclusions de l'anàlisi de la dinàmica demogràfica en aquest H2030 és que les Balears continuaran sent la comunitat autònoma (CA) amb el creixement demogràfic més important, ja que, amb un 18,6 %, serà la comunitat autònoma que creixerà més, seguida de Canàries, amb un 14,8 %, i Madrid, amb un 10,9 %.

Per variació absoluta, amb 217.000 residents més, serà la sisena comunitat autònoma que creixerà més.

La població de 70 anys o més s'incrementarà en 58.000 persones, un creixement del 46,4 %, gairebé el doble de com ho farà Espanya. A més, l'esperança de vida passarà dels 82,9 als 84,8 anys, la qual cosa suposarà multiplicar per dos la població dependent, que passarà de 20.103 persones el 2018 a 40.209 el 2030 (capítol 9), mentre que el percentatge de menors de 15 anys es mantindrà sobre les 175.000 persones, amb un augment notable dels joves amb nacionalitat

estrangera, que passaran de representar el 15,8 % el 2017 a representar el 30,5 % del total d'aquest grup etari el 2030. El total de població estrangera passarà del 16,8 % el 2017 al 20,2 % el 2030.

Aquest augment progressiu de l'envelliment de la població dispararà la despesa de les famílies en salut (+17,6 %) per sobre del creixement de la despesa en educació, que caurà un -11 %. Els nuclis familiars que més creixeran seran els de 5 persones o més, amb taxes del 50 %, mentre que els nuclis de 2 persones continuaran sent els majoritaris, amb un 31 % del total de les llars el 2030.

Per analitzar l'impacte d'aquest creixement demogràfic sobre les infraestructures (capítol 8), s'ha partit de l'estudi sobre com evolucionarà la càrrega demogràfica diària a partir de l'indicador de pressió humana (IPH), el qual l'any 2017 presenta un índex d'estrès (diferència entre l'IPH mínim i màxim de l'any) de l'1,86; en canvi, el 2030 se situarà

en el 2, és a dir, la població diària a les Balears a la punta d'estiu doblarà la població diària a la punta mínima de l'hivern.

Tot i tenir present aquesta evolució de l'IPH, en aquest capítol 8 es parla del fet que avui dia hi ha nivells de saturació en algunes depuradores —especialment a l'estiu—, en el tractament de residus i en les infraestructures viàries d'accés a Palma tot l'any i a Eivissa a l'estiu. No es detecta saturació en la resta d'infraestructures. Segons els plans aprovats tenint en compte l'H2030, el seu grau de compliment i la dinàmica de l'IPH, no es preveuen problemes de saturació en cap de les infraestructures de les Illes Balears

en l'H2030, en què en el cas de la mobilitat terrestre s'indica la transferència d'un 25 % del flux de transport privat cap a altres models de transport més sostenibles, i en què se suposa que en el desplegament de tota aquesta programació de noves inversions no hi haurà restriccions pressupostàries derivades de cap crisi fiscal de l'Estat i de les hisendes públiques regionals.

Quant als efectes de la dinàmica demogràfica sobre el mercat de treball (capítol 2) i suposant un creixement del PIB entorn del 2 % anual acumulatiu del 2017 al 2030 (escenari base), les dades són les següents (en milers):

Ocupats	2017	2030	Var. absoluta	%
Primari	4,5	4,6	0,1	2,6
Ind. + energia	41,1	50,8	9,7	23,6
Construcció	51,7	52,8	1,1	2,1
Comerç, hoteleria i transport	215,4	265,9	50,5	23,4
Administració pública, educació i sanitat	93,7	120,1	26,4	28,2
Resta de serveis	131,2	165,6	34,4	26,2
Total ocupats	537,6	659,8	122,2	22,7
Actius	613,9	697,4	—	—
Taxa d'atur	12,40 %	5,40 %	—	—

Per tant, es preveu per a l'H2030 una situació de pràcticament plena ocupació amb una taxa d'atur de només el 5,4 % (cal tenir en compte que el grup etari de 55-69 anys s'incrementarà en 88.000 persones, amb un creixement del 46,9 %, gairebé el doble que la mitjana espanyola) i una generació de 122.200 noves ocupacions.

Per primera vegada es preveu l'aturada del procés de desindustrialització, ja que els ocupats en indústria i energia augmentaran més que en el conjunt de l'economia i passaran de representar el 7,6 % del total dels ocupats el 2017 a representar el 7,7 % el 2030, d'ací la importància de la implantació de les mesures que es proposen en el capítol 4 quant a la política industrial.

Es preveu la continuació del procés de terciarització, ja que el conjunt de les ocupacions de les activitats de serveis creixeran més que el conjunt de les ocupacions regio-

nals, com en el cas de sanitat, la resta de serveis i el comerç, l'hoteleria i el transport. El total dels ocupats en aquestes activitats terciàries passaran de representar el 81,9 % el 2017 al 83,6 % el 2030.

En canvi, presenten un creixement marginal en els nivells d'ocupació, molt per sota del creixement regional, el sector primari i el de la construcció, que perden 0,1 punts i 1,6 punts respectivament en la representació que tenen sobre el pes ocupacional regional, i passaran a representar el 2030 només un 0,7 % del total dels ocupats en el sector primari i un 8 % en el sector de la construcció.

També cal destacar que hi haurà més incorporació de dones en el mercat laboral, ja que el creixement de la població activa de les dones serà del 15,6 %, mentre que la dels homes serà de l'11,8 %, amb taxes d'atur per a l'H2030 de l'1,7 % en el cas de les dones i del 8,6 % en el cas dels homes.

Una altra aportació molt important d'aquest apartat és com es distribuirà per famílies de qualificació laboral aquest increment de 122.200 noves ocupacions:

		% s/total
1. Treballadors no qualificats	11.200	12,2
2. Treballadors intermedis	15.300	19,8
3. Restauració, venedors...	42.900	26,7
4. Administratius	12.800	12,4
5. Direcció i tècnics	40.000	29
Total	122.200	100

Cal observar que les qualificacions intermèdies (grups 2, 3 i 4) suposaran el 59 % del total de les noves ocupacions (d'ací la importància del capítol 7 dedicat a la formació professional).

També és important assenyalar que les activitats terciàries concentraran del grup 1 l'11 % del total, i del grup 5, el 26,2 %.

Aquestes dades no es veuen contradites pel capítol 6, relatiu a les forces de transformació digital, ja que no fa cap estimació dels impactes de l'actual revolució tecnològica sobre la creació de noves ocupacions o la destrucció d'ocupacions que quedaran obsoletes al llarg dels propers anys.

El capítol 5, referent al canvi climàtic, fa una anàlisi exhaustiva d'impactes. Amb referència als sectors econòmics, es poden destacar els aspectes següents:

Turisme:

El canvi climàtic afectarà seriosament l'activitat turística i posarà en perill l'economia balear, que fonamenta la seva estructura productiva en el turisme. S'espera que la variació de les condicions atmosfèriques, sobretot de la temperatura, alteri l'atractiu turístic de les Balears. Si bé això podria augmentar els dies amb condicions atmosfèriques acceptables per als turistes, tot desplaçant la temporada d'estiu a la primavera i la tardor, els efectes del canvi climàtic sobre els ecosistemes illencs podrien incidir negativament en la demanda turística i contrarestar aquest

efecte.

Agricultura:

El canvi climàtic provocarà pèrdues d'ingressos agrícoles per un rendiment més baix dels cultius, canvis en la composició del vi i l'oli, l'augment de malalties transmeses per vectors i l'increment de generacions anuals de plagues.

Ramaderia:

El canvi climàtic disminuirà la rendibilitat econòmica del sector ramader per l'augment dels costos d'explotació de les instal·lacions, menys producció de llet i formatge i més presència de paràsits i patògens.

Pesca:

Per a algunes espècies, el canvi climàtic disminuirà la rendibilitat de la pesca comercial perquè desapareixerà i/o perquè creixerà menys.

Construcció:

L'augment de la concentració de CO₂ a l'aire i els canvis resultants en les condicions atmosfèriques suposaran reptes importants per al sector de la construcció que requeriran nous plans de construcció i l'ús de nous materials.

Habitatge:

El canvi climàtic pot dur a la disminució del valor de mercat dels habitatges.

Sector públic:

S'espera que el canvi climàtic impliqui un augment del dèficit públic i, per tant, comprometi l'habilitat de l'Administració per servir els ciutadans i faci l'economia balear menys «resilient», de manera que això afecti, encara més, el benestar dels illencs.

En aquest resum no s'hi presenta una valoració sobre les propostes que fan els experts

en relació amb les polítiques econòmiques estratègiques (bloc B) ni les polítiques socials (bloc C), ja que aquesta part més propositiva (i les polítiques sempre ho són) és la que està pendent de valoració per part dels consellers del CES i la que es plasmarà com una part fonamental del futur dictamen del CES.